

Звіт про огляд витрат державного бюджету

**у сфері науки в частині грантової підтримки наукових досліджень і
науково-технічних (експериментальних) розробок**

**головного розпорядника бюджетних коштів державного бюджету
Міністерства освіти і науки України**

Ціль проведення огляду витрат державного бюджету: підвищення ефективності управління бюджетними коштами Національним фондом досліджень України (далі – НФДУ), в тому числі на надання грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

I. Опис поточної ситуації у сфері

Питання (проблеми), для вирішення яких проводиться огляд, у тому числі виявлені під час його проведення.

Огляд витрат державного бюджету за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» за 2021-2023 роки проводиться з метою обговорення, аналізу та визначення шляхів вирішення таких ключових питань щодо підвищення ефективності використання бюджетних коштів:

- розвиток нормативно-правової бази, що є основою здійснення грантової підтримки Фондом;
- здійснення оцінки потенційних ризиків та загроз, що можуть вплинути на ефективність використання бюджетних коштів;
- оптимізація і вдосконалення внутрішньо-операційної роботи дирекції НФДУ;
- визначення перспективних напрямів вдосконалення системи планування Національним фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, розгляд варіантів залучення позабюджетних коштів.

Під час проведення огляду витрат державного бюджету за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» за 2021-2023 роки *було виявлено проблеми, які потребують подальшого вирішення:*

- необхідність синхронізації процесів формування планових показників на наступний бюджетний період та визначення переможців за оголошеними конкурсами в поточному бюджетному періоду (синхронізація планових показників на наступні 2-3 роки);
- актуалізація тематики, за якими оголошуються конкурси НФДУ, із залученням широкого кола зацікавлених сторін;

- відсутність законодавчо врегульованих підходів до формування кошторисної вартості проєктів (унеможливилося застосування єдиного підходу до формування кошторисної вартості проєктів за відповідними статтями витрат);

- відсутність моніторингу практичного використання результатів, отриманих при виконанні наукових досліджень і розробок за кошти гранту (впродовж 3-х років після завершення проєктів);

- правова колізія (законодавча неврегульованість) в питанні визначення НФДУ головним розпорядником бюджетних коштів.

Цілі державної політики, на досягнення яких спрямована реалізація бюджетної програми – розвиток науки та інновацій.

Відповідно до статті 49 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (далі – Закон), НФДУ утворено з метою стимулювання фундаментальних та прикладних наукових досліджень, реалізації єдиної державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності в межах його повноважень, розвитку національного дослідницького простору та його інтеграції до світового дослідницького простору, розбудови дослідницької інфраструктури в Україні та її інтеграції до світової дослідницької інфраструктури, сприяння налагодженню науково-технічного співробітництва між науковими установами, закладами вищої освіти та представниками реального сектора економіки і сфери послуг, сприяння міжнародному обміну інформацією та вченими, сприяння діяльності, спрямованої на залучення учнівської та студентської молоді до наукової та науково-технічної діяльності, сприяння виробничо-орієнтованим (галузевим) науковим установам шляхом організації конкурсів за запитом відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади або інших замовників, за умови виділення такими центральними органами виконавчої влади або замовниками відповідних коштів, популяризації наукової і науково-технічної діяльності.

Основними принципами організації та проведення конкурсного відбору проєктів за напрямами грантової підтримки НФДУ (далі - конкурс) є:

1) максимальна відкритість та прозорість;

2) незалежність та об'єктивність наукової і науково-технічної експертизи проєктів за напрямами грантової підтримки НФДУ;

3) повага і дотримання авторських та суміжних прав, а також принципів наукової етики;

4) дотримання засад доброчесної конкуренції;

5) запобігання конфлікту інтересів під час організації конкурсу і фінансування проєктів за напрямами грантової підтримки НФДУ.

Цілями конкурсу є стимулювання наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки, розвиток національного дослідницького простору та його інтеграція до світового дослідницького простору, розбудова дослідницької інфраструктури, сприяння налагодженню науково-технічного співробітництва між науковими установами, закладами вищої освіти та представниками реального сектору економіки і сфери послуг, сприяння міжнародному обміну інформацією та

науковому стажуванню наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, ад'юнктів, докторантів, зокрема за кордоном, поширення трансферу знань з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки та підвищення якості життя населення.

НФДУ надає грантову підтримку для виконання проектів у вигляді індивідуальних, колективних або інституційних грантів відповідно до тематичних напрямів, затверджених Науковою радою Фонду.

Для проведення конкурсу Наукова рада секції НФДУ протягом 10 робочих днів з дати розміщення на офіційному веб-сайті НФДУ оголошення про проведення конкурсу обирає на своєму засіданні шляхом відкритого голосування комісію конкурсу з числа визнаних вчених у відповідній галузі (за їх згодою) у складі не менше семи осіб.

Для обрання особи до складу комісії конкурсу відповідна кандидатура повинна набрати більше половини голосів складу Наукової ради секції НФДУ.

Для конкурсного відбору проектів, що будуть виконуватися спільно українськими та іноземними юридичними особами, іноземними (міжнародними) науковими товариствами, установами, організаціями, сб'єднаннями в рамках міжнародного двостороннього та/або багатостороннього наукового і науково-технічного співробітництва на підставі угоди між НФДУ та іноземним фондом, товариством, установою, організацією, сб'єднанням про проведення спільного конкурсу та фінансування проектів, чисельний склад, процедура обрання і порядок роботи комісії конкурсу визначаються відповідно до порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до НФДУ.

Комісія конкурсу провадить свою діяльність відповідно до порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, з урахуванням положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду.

Дирекція Фонду в рамках забезпечення організаційної підтримки проведення та організації конкурсів Фондом протягом 10 робочих днів з дати закінчення строку подання заявок здійснює їх перевірку на відповідність формальним ознакам.

Про відхилення заявок за формальними ознаками дирекція Фонду повідомляє в електронній формі відповідному учаснику конкурсу протягом трьох робочих днів після закінчення строку перевірки заявок на відповідність формальним ознакам.

Комісія конкурсу протягом 10 робочих днів з дати закінчення перевірки дирекцією Фонду заявок на відповідність формальним ознакам здійснює їх попередній розгляд щодо відповідності умовам конкурсу, зокрема критеріям, визначеним Науковою радою НФДУ, виявлення у поданих учасником конкурсу документах недостовірних відомостей.

Невідповідність поданих учасником конкурсу документів умовам конкурсу, зокрема критеріям, за якими здійснюється відбір проектів, визначених Науковою радою НФДУ, виявлення у поданих учасником конкурсу документах недостовірних відомостей є підставою для зняття заявки з розгляду за результатами її попереднього розгляду.

Виявлення у поданих учасником конкурсу документах недостовірних відомостей є підставою для зняття заявки з розгляду протягом усього строку конкурсного відбору.

За результатами попереднього розгляду заявок на відповідність умовам конкурсу, зокрема критеріям, визначеним Науковою радою НФДУ, у разі виявлення у поданих учасником конкурсу документах недостовірних відомостей комісія конкурсу затверджує перелік заявок, які знімаються з розгляду. Про рішення комісії конкурсу про зняття з розгляду заявки на підставі невідповідності умовам конкурсу, зокрема критеріям, за якими здійснюється відбір проектів, визначеним Науковою радою НФДУ, виявлення у поданих учасником конкурсу документах недостовірних відомостей дирекція НФДУ повідомляє відповідному учаснику конкурсу в електронній формі не пізніше трьох робочих днів після ухвалення такого рішення.

Формування та затвердження списку можливих експертів здійснюється комісією конкурсу протягом 10 робочих днів з дати завершення попереднього розгляду заявок з урахуванням тематики проектів та положень порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до НФДУ, розробленого Науковою радою НФДУ.

У разі відповідності заявки умовам конкурсу та зазначення у поданих учасниками конкурсу документах достовірних відомостей комісія конкурсу не пізніше ніж протягом семи робочих днів надсилає експертам проект для проведення наукової і науково-технічної експертизи.

Наукову і науково-технічну експертизу кожного проекту проводять не менше ніж три експерти, які надають чисельні оцінки за всіма критеріями оцінювання проектів та письмове обґрунтування таких оцінок.

За рішенням Наукової ради НФДУ до проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів можуть залучатися іноземні експерти.

Одночасно з наданням згоди на проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів експерт письмово повідомляє комісії конкурсу про відсутність конфлікту інтересів з авторами проекту.

У разі виникнення конфлікту інтересів експерт повинен заявити самовідвід, після чого він відстороняється головою НФДУ або Науковою радою відповідної секції НФДУ від участі у проведенні наукової і науково-технічної експертизи проекту або у конкурсі в цілому.

Експерт також відстороняється комісією конкурсу від проведення наукової і науково-технічної експертизи проекту у разі виявлення незаявленого ним конфлікту інтересів.

У разі виявлення незаявленого експертом конфлікту інтересів після завершення наукової і науково-технічної експертизи його експертний висновок анулюється і не враховується під час формування рейтингового списку проектів.

Проведення наукової і науково-технічної експертизи та конкурсного відбору проектів здійснюється Фондом з урахуванням положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, та порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, які розробляються науковою радою Фонду.

Комісія конкурсу на своєму засіданні здійснює розгляд проектів з урахуванням їх відповідності критеріям, визначеним науковою радою Фонду, результатів наукової і науково-технічної експертизи проекту, після чого формує рейтинговий список проектів із зазначенням інформації щодо їх чисельного оцінювання (від найбільшого значення до найменшого).

Оцінювання проектів здійснюється незалежними експертами за формою та критеріями, затвердженими науковою радою Фонду.

Кожен проект оцінюється за такими аспектами з відповідними ваговими коефіцієнтами: якість запланованого дослідження; значущість проекту для подальшого розвитку науки / техніки / технологій / суспільства (відповідно до спрямування проекту); якість і реалістичність запропонованого плану виконання проекту; науковий доробок виконавців проекту.

Кожен із аспектів включає кілька критеріїв оцінювання, що мають власні вагові коефіцієнти.

Оцінка за кожним критерієм здійснюється експертом за 5-бальною шкалою з обов'язковим наданням відповідного обґрунтування.

Кількість балів за аспектом вираховується як середнє арифметичне зважене балів за критеріями оцінювання за цим аспектом.

Загальна кількість балів проекту вираховується як середнє арифметичне зважене балів за аспектами, помножене на 20.

Під час оцінювання проекту для кожного критерію використовується 5-бальна шкала з таким значенням балів:

0	Проект не відповідає критерію або не може бути оцінений через відсутність або неповноту інформації, передбаченої цим критерієм
1 (погано)	Інформацію щодо оцінюваного критерію представлено неадекватно або вона має критичні недоліки
2 (задовільно)	У цілому проект відповідає критерію, але є суттєві недоліки
3 (добре)	Проект відповідає критерію, але є деякі недоліки

4 (дуже добре)	Проект дуже добре відповідає критерію, але можливе покращення
5 (відмінно)	Проект відповідає критерію повною мірою

Для оцінювання колективного проекту із виконання наукових досліджень застосовуються такі критерії, вагові коефіцієнти та шкала оцінювання:

Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	Ваговий коефіцієнт
1. Якість запланованого дослідження У цьому розділі передбачено оцінку обґрунтування наукового проекту, його спрямованості на вирішення актуальної (нагальної) наукової проблеми, чіткості формулювання мети і завдань, їхньої відповідності сучасному рівню наукових досягнень, новизни наукової ідеї, оригінальності наукової гіпотези, коректності вибору методології та методів дослідження для перевірки наукової гіпотези.	від 0 до 5 кількість балів за аспектом вираховується як середнє арифметичне зважене балів за критеріями	
1.1. Мотивація і обґрунтованість наукової концепції: чи адекватно та з відповідними посиланнями описано актуальний стан досліджень і проблеми, які потребують вирішення.	0-5	
1.2. Новизна наукових ідей (у тому числі з позицій міждисциплінарності у разі, якщо дослідження має мультидисциплінарний характер).	0-5	
1.3. Ясність та актуальність сформульованої мети і завдань дослідження.	0-5	
1.4. Адекватність запропонованих підходів та методів дослідження, їхня відповідність меті та завданням проекту.	0-5	
	середній зважений бал	
2. Значущість проекту для подальшого розвитку науки / техніки / технологій / суспільства (відповідно до спрямування проекту) У межах цього розділу передбачено оцінку чіткості визначення й аргументованості перспективи подальшого застосування результатів дослідження з метою розвитку науки і нових технологій, а також можливостей впровадження результатів дослідження в	від 0 до 5 кількість балів за аспектом вираховується як середнє арифметичне зважене балів за критеріями	

економічній та суспільній сферах. Ураховується повнота і потенційна ефективність оприлюднення результатів дослідження, можливість комерціалізації набутків проєкту.		
2.1. Потенційна важливість очікуваних результатів та отримання нових знань, розбудова нових підходів і технологій та/або їхнє значення для розв'язання актуальних практичних наукових / технічних / суспільних проблем.	0-5	
2.2. Ефективність та доречність запланованих шляхів оприлюднення/використання результатів дослідження (очікувані фахові публікації, виступи на міжнародних наукових конференціях, поширення результатів дослідження серед громадськості).	0-5	
	середній зважений бал	
3. Якість і реалістичність запропонованого плану виконання проєкту У межах цього розділу оцінюється обґрунтованість плану роботи і чіткість проміжних цілей, їхня логічна послідовність; чіткість опису запланованих завдань із зазначенням конкретних результатів, які можуть бути перевірені; узгодженість складності завдань із їхніми часовими рамками; відповідність потреби у користуванні дослідницькою інфраструктурою світового рівня, а також потреби у придбанні обладнання та матеріалів, зазначених як необхідні для виконання проєкту, реалізації його мети та завдань; чіткість опису обладнання і матеріалів та адекватність їхньої ціни в бюджеті.	від 0 до 5 кількість балів за аспектом вираховується як середнє арифметичне зважене балів за критеріями	
3.1. Обґрунтованість плану роботи, відповідність часових рамок складності сформульованих етапів та завдань, чіткість проміжних цілей, їхня логічна послідовність.	0-5	
3.2. Відповідність потреби у придбанні обладнання та матеріалів, зазначених як необхідні для виконання проєкту, реалізації його мети та завдань.	0-5	
3.3. Збалансованість та обґрунтованість загального бюджету проєкту	0-5	
3.4. Наявність і обґрунтованість оцінки можливих ризиків та передбачення шляхів їх запобігання чи вирішення.	0-5	

	середній зважений бал	
4. Науковий доробок авторів проєкту	від 0 до 5 кількість балів за аспектом вираховується як середнє арифметичне зважене балів за критеріями	
4.1. Якість публікацій керівника проєкту за останні 5 років.	0-5	
4.2. Якість публікацій авторів проєкту за останні 5 років.	0-5	
4.3. Збалансованість команди авторів: відповідність кількості авторів та рівня їхньої кваліфікації меті та завданням проєкту.	0-5	
4.4. Участь керівника та авторів проєкту в наукових програмах, фінансованих вітчизняними та міжнародними організаціями і установами (зокрема, грантами) за останні 5 років.	0-5	
	середній зважений бал	
	загальний бал проєкту: середнє арифметичне зважене балів за аспектами, помножене на 20	

Алгоритм формування підсумкової чисельної оцінки заявок.

Куратори аналізують сукупність отриманих висновків експертів за проєктом і доповідають про результати на засіданні Панелі. Для кожного проєкту розраховується показник R розбіжності оцінок S1, S2 та S3, виставлених трьома експертами:

$$R = \frac{SD}{S} \cdot 100\%.$$

де S - середнє арифметичне виставлених оцінок, тобто

$$S = \frac{S_1 + S_2 + S_3}{3},$$

SD - стандартне відхилення:

$$SD = \sqrt{\frac{(S_1 - S)^2 + (S_2 - S)^2 + (S_3 - S)^2}{3}}$$

1. Якщо показник розбіжності R не перевищує критичне значення 20%, то підсумкова чисельна оцінка заявки визначається як середнє арифметичне S оцінок експертів.

2. Якщо показник розбіжності перевищує критичне значення 20%, то:

а) кожен з членів панелі ($j=1, \dots, N$, де N – число членів панелі) визначає ступінь обґрунтованості k_{ij} кожної з експертних оцінок S_i , $i=1, \dots, 3$ у балах від 0 (погана) до 2 (добра);

б) підсумкова чисельна оцінка заявки вираховується як зважене середнє оцінок експертів:

$$S = S_1\beta_1 + S_2\beta_2 + S_3\beta_3,$$

де

$$\beta_i = \frac{\sum_{j=1}^N k_{ij}}{3 \sum_{i=1}^3 \sum_{j=1}^N k_{ij}}, \quad i = 1, 2, 3.$$

За результатами розгляду проектів протягом п'яти робочих днів після прийняття рішення комісією конкурсу складається протокол, в якому зазначаються результати наукової і науково-технічної експертизи проектів і пропозиції щодо рейтингового списку проектів та їх чисельного оцінювання.

До протоколу додається також перелік проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та список переможців конкурсу із зазначенням рекомендованого обсягу фінансування проекту та їх розподілу за роками у межах видатків Фонду, передбачених на відповідні цілі.

Результати конкурсу затверджуються науковою радою Фонду.

Рішення про затвердження результатів конкурсного відбору проектів за напрямками грантової підтримки Фонду, переліку проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та обсягів їх фінансування оприлюднюється на офіційному веб-сайті Фонду не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів після його ухвалення.

Текстове обґрунтування оцінок, отриманих проектом за результатами наукової і науково-технічної експертизи, надсилається учаснику конкурсу електронною поштою.

Рейтинговий список проектів із зазначенням отриманих кожним проектом балів розміщується на офіційному веб-сайті Фонду.

Для проектів, що рекомендуються за результатами конкурсу до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, дирекція Фонду видає наказ, у якому зазначаються найменування проекту, переможець конкурсу, науковий керівник, строк реалізації та затверджений науковою радою Фонду обсяг фінансування проекту.

Після ухвалення Фондом рішення про надання гранту у відповідному році (відповідних роках) між Фондом і переможцем конкурсу укладається договір про надання грантової підтримки, в якому визначаються необхідні умови для реалізації проекту, в тому числі щодо відповідальності грантоотримувача за невиконання або несвоєчасне виконання ним своїх зобов'язань.

У разі залучення до формування заявки та виконання проекту за напрямом грантової підтримки Фонду партнера (партнерів) укладається багатосторонній договір про надання грантової підтримки, в якому визначаються необхідні умови для реалізації проекту, в тому числі щодо відповідальності грантоотримувача та партнера (партнерів) за невиконання або несвоєчасне виконання грантоотримувачем та партнером (партнерами) зобов'язань.

Для проектів, щодо яких прийнято рішення про надання гранту у відповідному році (відповідних роках), дирекція Фонду видає наказ, в якому обов'язково зазначаються назва конкурсу, реєстраційний номер проекту, назва проекту, переможець конкурсу, науковий керівник проекту, обсяг фінансування на відповідний рік (відповідні роки).

Мета бюджетної програми – стимулювання фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук.

Національний фонд досліджень України є державною бюджетною установою, основним завданням якої є грантова підтримка:

1) фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук;

2) прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки.

Грантова підтримка прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що проводяться протягом декількох років, надається за напрямками розвитку науки і техніки, визначеними законом пріоритетними на момент проведення конкурсного відбору відповідних проектів.

Завдання бюджетної програми:

- грантова підтримка фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук;

- грантова підтримка прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки.

Стратегічні напрями розвитку державної бюджетної установи визначено у загальній стратегії роботи Національного фонду досліджень України. Такі стратегії були затверджені Наглядовою радою Національного фонду досліджень України на відповідні періоди:

- Стратегія діяльності Національного фонду досліджень України на 2020-2023 роки (протокол № 1 від 29 січня 2020 року);

- Загальна стратегія роботи Національного фонду досліджень України на 2024-2027 роки (протокол № 3 від 05 квітня 2024 року, <https://nrfu.org.ua/about-us/the-mission-and-purpose-of-the-foundation/>).

Діючий механізм здійснення Фондом покладених на нього завдань міститься в таких основних нормативних і нормативно-правових актах України:

1. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26.11.2015 № 848-VIII.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 р. № 528 “Про Національний фонд досліджень України”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1007 “Про затвердження Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України”.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 “Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок”.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 776 “Про затвердження Порядку надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету”.
6. Положення про вибори голови Національного фонду досліджень України та голів наукових рад секцій Національного фонду досліджень України (зі змінами, внесеними згідно з рішенням наукової ради Національного фонду досліджень України від 28.04.2023 р., протокол № 4).
7. Положення про дирекцію Національного фонду досліджень України, затверджене рішенням наукової ради Національного фонду досліджень України від 25 серпня 2023 року.
8. Положення про порядок обрання, призначення та звільнення виконавчого директора, його заступників, керівників структурних підрозділів дирекції Національного фонду досліджень України, затверджене рішенням наукової ради Національного фонду досліджень України від 16 грудня 2020 року.
9. Порядок проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України, погоджене рішенням наглядової ради Національного фонду досліджень України від 06 жовтня 2023 року.

Перші 2 конкурси «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» оголошено і проведено в 2020 році, за якими було визначено 218 проектів-переможців із загальним бюджетом на 2020 рік 271,7 млн. грн (касові видатки по фінансуванню яких склали – 229, 5 млн. грн), з яких укладено 216 договорів на надання грантової підтримки (рис. 1.1-1.3). З двома переможцями конкурсу не укладено договори на надання грантової підтримки внаслідок реорганізації установ-грантоотримувачів.

КОНКУРСИ В ЦИФРАХ

2

КОНКУРСИ

«Наука для безпеки людини та суспільства»

«Підтримка досліджень провідних та молодих учених»

Подано заявок на одержання грантової підтримки:

931

ЗАЯВКА

Усього оцінено заявок:

737

ЗАЯВОК

Усього переможців:

218

ПРОЄКТІВ

Усього профінансовано:

216

ПРОЄКТІВ

Рис. 1.1. Статистична інформація про конкурси 2020 року

КОНКУРС «НАУКА ДЛЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА»

Подано – 516 заявок

172 природничі, технічні
науки і математика

203 біологія, медицина
і аграрні науки

141 соціальні та
гуманітарні науки

Експертна оцінка - 421 проєкт

144 – природничі, технічні науки і математика
164 – біологія, медицина і аграрні науки
113 – соціальні та гуманітарні науки

1 531
Експертна
оцінка

567
Експертів

77
Переможців

83.1
Прохідний бал

іноземних оцінок – не менше 152

28 природничі, технічні
науки і математика

26 біологія, медицина
і аграрні науки

23 соціальні та
гуманітарні науки

КОНКУРС «ПІДТРИМКА ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОВІДНИХ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

Подано – 415 заявок

257 природничі, технічні
науки і математика

88 біологія, медицина
і аграрні науки

70 соціальні та
гуманітарні науки

Експертна оцінка - 316 проєкт

215 – природничі, технічні науки і математика
64 – біологія, медицина і аграрні науки
37 – соціальні та гуманітарні науки

1 131
Експертна
оцінка

585

141

87.3

іноземних оцінок – не менше 210

100 природничі, технічні
науки і математика

27 біологія, медицина
і аграрні науки

14 соціальні та
гуманітарні науки

Рис. 1.2. Статистична інформація про конкурси 2020 року

КОНКУРС «Наука для безпеки людини та суспільства»

Розподіл проєктів-переможців
за інституціями-грантоотримувачами

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ
УКРАЇНИ

КОНКУРС «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»

Розподіл проєктів-переможців
за інституціями-грантоотримувачами

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ
УКРАЇНИ

Рис. 1.3. Статистична інформація про конкурси 2020 року

У 2021 році Фондом було організовано і проведено один конкурс на грантову підтримку наукових досліджень і розробок "Наука для безпеки і сталого розвитку України" (рис. 1.4). Загальна сума фінансування за укладеними договорами по проєктах у 2021 році склала 628 955,9 тис. грн., при цьому за загальним фондом державного бюджету за конкурсом «Наука для безпеки людини і суспільства» – 230 865,3 тис. грн., за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» – 398 090,6 тис. грн. та в рамках спеціального фонду за спільним конкурсом Державний фонд фундаментальних досліджень та DFG – 3 693,5 тис. грн. Два оголошених конкурси у 2021 році «Передові дослідження в галузі математичних, природничих і технічних наук (орієнтовний обсяг фінансування – до 294 905,5 тис грн) і «Людина, суспільство, наука перед сучасними викликами: інноваційні дослідження в суспільно-гуманітарній сфері» (орієнтовний обсяг фінансування – до 78 392,5 тис грн) не було завершено через секвестрування коштів до Резервного фонду України.

У 2021 році були укладені 214 договорів на фінансування, у тому числі 208 проєктів-переможців по двом конкурсам НФДУ, проведеним у 2020 році (72 – проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» та 136 – проєкти по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»), та на фінансування 6 проєктів по спільному конкурсу ДФФД та DFG.

Найбільшими за обсягами фінансування грантоотримувачами Національного фонду досліджень України у 2021 році стали:

1. Київський національний університету імені Тараса Шевченка - 25 проєктів на загальну суму 55 149 596,00 грн. (10 проєктів по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 26 161 141 грн., 14 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 27 888 455 грн. та 1 проєкт по спільному конкурсу ДФФД та DFG на суму 1 100 000 грн.);

2. Інститут молекулярної біології і генетики НАН України – 11 проєктів на загальну суму 49 975 500 грн (6 проєктів по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 29 901 000 грн. та 5 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 20 074 500 грн.)

3. НТУУ "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" – 10 проєктів на загальну суму 32 324 320 грн. (5 проєктів по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 16 369 205 грн. та 5 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 15 955 115 грн.);

4. Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України – 5 проєктів на загальну суму 22 529 958 грн. (2 проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 10 850 600 грн. та 3 проєкти по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 11 679 358 грн.);

5. Львівський національний університет імені Івана Франка - 6 проєктів на загальну суму 20 261 539 грн (1 проєкт по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 5 121 239 грн. та 5 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 15 140 300 грн.);

6. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - 5 проєктів на загальну суму 22 077 393 грн (1 проєкт по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 4 745 400 грн. та 4 проєкти по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 17 331 993 грн.);

7. Національний університет «Львівська політехніка» – 7 проєктів на загальну суму 17 688 552 грн (3 проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 6 537 452 грн. та 4 проєкти по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 11 151 100 грн.)

8. Інститут фізики напівпровідників імені А.Є.Лашкарьова НАН України – 6 проєктів на загальну суму 17 571 000 грн. (3 проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 8 146 600 грн., 2 проєкти по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 8 573 500 грн. та 1 проєкт по спільному конкурсу ДФФД та DFG на суму 850 900 грн.)

9. Сумський державний університет – 10 проєктів на загальну суму 17 337 388 грн. (4 проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства» на суму 4 761 000 грн., 5 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» на суму 12 250 600 грн. та 1 проєкт по спільному конкурсу ДФФД та DFG на суму 325 788 грн.).

Рис. 1.4. Розподіл переможців конкурсу «Наука для безпеки та сталого розвитку України» за територіями

У межах першого етапу реалізації проєктів грантоотримувачами було придбано спецустаткування по 134 проєктах на загальну суму 129 876 257,21 грн (42 007 468,45 грн. по 43 проєктах за конкурсом «Наука для безпеки людини і суспільства» та 87 868 788,76 грн по 91 проєкту за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»), що склало 29,7 % від суми використаних коштів першого етапу виконання договорів 2021 року.

На виконання другого етапу реалізації проєктів у 2021 році за конкурсами «Наука для безпеки людини і суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» було профінансовано 200 проєктів на загальну суму 197 823

380,3 грн, по 8 проєктах за рішенням наукової ради фінансування було припинено (протокол № 40 від 15.09.2021).

За результатами виконання другого етапу реалізації проєктів грантоотримувачами були повернуті невикористані кошти на загальну суму 9 658 852 грн. (4,9 % від суми фінансування) по 146 проєктах (73 % від загальної кількості профінансованих проєктів).

У межах другого етапу реалізації проєктів грантоотримувачами було придбано спецустаткування по 43 проєктах на загальну суму 19 253 953,84 грн (3 361 384,36 грн. по 7 проєктах за конкурсом «Наука для безпеки людини і суспільства» та 15 892 569,48 грн по 36 проєктах за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»), що склало 10,2 % від суми використаних коштів другого етапу виконання договорів 2021 року.

Порівняно із 2020 роком сума коштів, направлених на придбання спецустаткування у 2021 році, збільшилась на 92 652 548 грн. або на 164 %.

На виконання одного етапу реалізації проєктів спільного конкурсу ДФФД та DFG у 2021 році було профінансовано 6 проєктів на загальну суму 3 693 488 грн. За результатами виконання одного етапу реалізації проєктів грантоотримувачами були повернуті невикористані кошти на загальну суму 29 102 грн. (0,8 % від суми фінансування) по 3 проєктах (50 % від загальної кількості профінансованих проєктів).

Протягом першої половини 2021 року рішенням наукової ради було припинено фінансування 2 грантових проєктів на загальну суму 1 830 100 грн. Також було призупинено фінансування 2 проєктів на загальну суму 7 303 500 грн. до вирішення питання зміни організаційно-правової форми грантоотримувачів. За результатами виконання першого етапу реалізації проєктів науковою радою було прийнято рішення про припинення фінансування 8 грантових проєктів, сума фінансування за якими у другому етапі реалізації проєктів у 2021 році передбачалась у розмірі 7 437 615 грн. За результатами виконання другого етапу реалізації проєктів науковою радою було прийнято рішення про припинення фінансування 4 грантових проєктів.

Кількісні показники діяльності Фонду в 2021 році:

- кількість публікацій грантоотримувачів у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science та/чи Scopus, зокрема публікацій, у виданнях, що належать до перших двох кварталів – 557 одиниць;

- кількість монографій (розділів у монографіях), підготовлених у межах реалізації проєктів та виданих провідними видавництвами – 64 одиниці;

- кількість проєктів, які завершилися впровадженням – 41 акт про впровадження;

- середній розмір гранту на здійснення наукових досліджень за проєктами, підтриманими Фондом – 3087,9 тис. грн.;

- частка дослідників віком до 40 років у загальній кількості виконавців проєктів – 43 % (805 із 1878 виконавців проєктів).

2022 рік для Фонду став переломним з точки зору розуміння його ролі і місії в розвитку української науки та її інтеграції до європейського та світового

дослідницького простору. На четвертому році з дня свого заснування Фонд, як і наукова галузь України в цілому, опинився перед низкою системних викликів, пов'язаних із військовим нападом РФ на нашу країну.

У 2022 році Фонд мав здійснювати грантову підтримку орієнтовно біля 300 проєктів (за 2-ма конкурсами 2020 року і 3-ма конкурсами 2021 року – одним завершеним і двома розпочатими), однак через скорочення видатків та кредитування загального фонду державного бюджету, передбаченого головним розпорядником коштів державного бюджету на 2022 рік (МОН України), не отримав відповідних коштів для продовження грантового фінансування проєктів – держава була вимушена секвеструвати раніше виділені бюджетні кошти для першозахисту країни від військової агресії РФ.

За умов відсутності фінансування на здійснення грантової підтримки проєктів з виконання наукових досліджень і розробок Фонд вимушений був скорегувати плани роботи на 2022 рік і активізувати свою діяльність по декількох ключових напрямках:

- посилення міжнародного співробітництва і пошук додаткових джерел фінансування;
- удосконалення нормативно-правової бази, яка складає основу для здійснення грантової підтримки з боку Фонду;
- пошук можливостей щодо підтримки найбільш затребуваних в період військового стану проєктів з виконання наукових досліджень і розробок;
- здійснення оцінки потенційних ризиків та загроз, що можуть вплинути на діяльність Фонду як в найближчому часі, так і на майбутнє;
- інтенсифікація комунікаційної діяльності задля пошуку нових можливостей щодо підтримки українських вчених;
- оптимізація і вдосконалення внутрішньо-операційної роботи дирекції Фонду з метою наближення процесів грантової підтримки до стандартів Європейського наукового простору;
- започаткування фандрейзингової кампанії з метою залучення позабюджетних коштів для вирішення потреб Фонду в частині здійснення грантової підтримки та ін.

У лютому 2022 року було здійснено опрацювання фінансової частини договорів із переможцями конкурсів «Наука для безпеки людини та суспільства», «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» та «Наука для безпеки і сталого розвитку України» в загальній статистичній сукупності 123 договори, в тому числі за конкурсами:

- «Наука для безпеки людини та суспільства» – 1;
- «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» – 82;
- «Наука для безпеки і сталого розвитку України» – 40.

Протягом травня-липня 2022 року сформовано базу даних наукових досліджень і розробок, що фінансувались за рахунок грантів НФДУ за фінансовими показниками 2020 та 2021 рр. в розрізі статей витрат кошторису проєктів за конкурсами «Наука для безпеки людини та суспільства» та за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених». База даних

наукових досліджень і розробок (фінансові показники) складається з аналітичних і розрахункових показників, які відображають результати виконання проєктів за конкретними статтями витрат та показують рівень використання запланованих коштів на досягнення завдань проєктів.

Протягом звітного періоду підготовлено матеріали прогнозно-аналітичного характеру для оцінки фінансових ризиків та загроз.

З метою узагальнення результатів аналізу як за кількісними показниками, так і підсумовуючи якісні характеристики щодо готовності грантоотримувачів до реалізації проєктів, застосовувався метод квадрант-аналізу. За результатами квадрант-аналізу сформовано чотири групи пріоритетного рівня (рис. 1.5-1.6).

Рис. 1.5. Стан та ситуація щодо готовності авторів проєктів, реалізацію яких не було розпочато у 2022 році, до продовження виконання наукових досліджень і розробок за грантової підтримки НФДУ

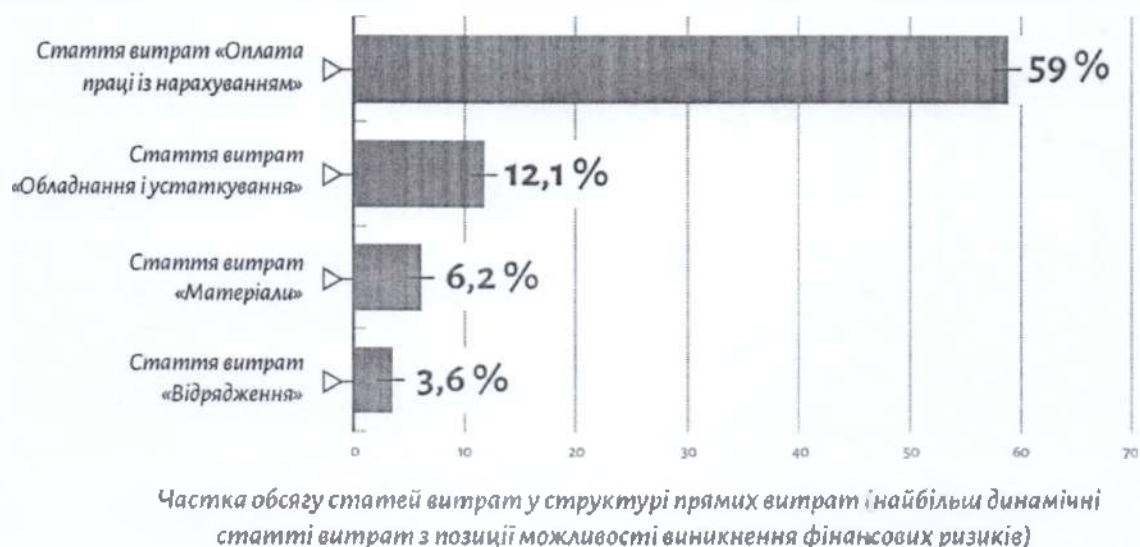

Рис. 1.6. Частка статей витрат в загальній кошторисній вартості проєктів

Застосування балансового методу щодо виникнення фінансових ризиків дозволило сформулювати такі висновки:

- найбільш навантаженою (59 % в структурі загальних витрат) виступає стаття витрат «Плата за працю з нарахуваннями»;
- витрати, пов'язані із придбанням обладнання і устаткування, складають 12,1 % в структурі загальних витрат;
- стаття витрат «Матеріали, необхідні для виконання робіт, крім обладнання та устаткування» складає незначну частку в структурі загальних витрат (6,2 %);
- стаття витрат «Відрадження» складає незначну частку в структурі загальних витрат (3,6 %).

На підставі рішень наукової ради Фонду у 2023 році були укладені договори на виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки за рахунок загального фонду державного бюджету з 220 грантоотримувачами за результатами конкурсів НФДУ:

- «Наука для безпеки людини і суспільства» – 1 проєкт;
- «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» – 98 проєктів;
- «Наука для безпеки і сталого розвитку України» – 54 проєкти;
- «Наука для відбудови України в воєнний і повоєнний періоди» – 67 проєктів;
- «Кембридж – НФДУ 2022. Індивідуальні гранти на проведення досліджень (розробок) для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія)» – 12 проєктів.

Загальна сума фінансування за укладеними договорами по проєктах у 2023 році склала 452 388,5 тис. грн.

Фінансове забезпечення за напрямом використання бюджетних коштів «Грантова підтримка фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук та прикладних

наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки» у 2023 році

тис. грн

Найменування	Обсяг видатків затверджений паспортом бюджетної програми КПКВК 2201300	Обсяг видатків із змінами
Конкурс «Наука для безпеки людини та суспільства»	5 187,0	5 187,0
Конкурс «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»	264 038,5	264 038,5
Конкурс «Наука для безпеки і сталого розвитку України»	121 098,3	121 098,3
Конкурс «Наука для відбудови України у воєнний та повосенний періоди»	75 030,0	70 089,9
Наукова і науково-технічна експертиза	1 511,2	1 511,2
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	441,4	441,4
Всього за загальним фондом	467 276,4	462 366,3

Фінансове забезпечення за спеціальним фондом державного бюджету в 2023 році.

тис.грн

Найменування	Обсяг видатків
Виконання проекту «Офіс «Горизонт Європа в Україні як ключовий Національний контактний пункт (НКП)» за грантом № 101132682-NEOinUA	5 683,94
«Кембридж – НФДУ 2022. Індивідуальні гранти на проведення досліджень (розробок) для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія)»	5 608,944
Наукова і науково-технічна експертиза	194,755
Всього за спеціальним фондом	11 487,639

У 2023 році діяльність Фонду в напрямку посилення міжнародного співробітництва отримала суттєві здобутки. Так, відкрито «Офіс Горизонт Європа в Україні» і сьогодні працює на умовах строкового трудового договору 14 осіб: начальник відділу та 13 спеціалістів. Працівники Офісу вже надають консультації щодо реалізації Рамкової програми «Горизонт Європа». Офіс позиціонується як каталізатор науково-інноваційного співробітництва, покликаною забезпечувати платформу для активної участі українських дослідників в європейських дослідницьких ініціативах. У результаті заходів із залучення фінансування було запущено такі конкурси та ініціативи: спільний конкурс SNSF та НФДУ; спільна ініціатива NWO та НФДУ; багатостороння ініціатива Impress-U.

Проведено ґрунтовну роботу щодо аналізу нормативно-правового та нормативного забезпечення власної діяльності та вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національного фонду досліджень України. Опрацьовано зміни до проектів: Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підтримки (грантового фінансування) наукової, науково-технічної діяльності та інноваційної діяльності»; Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності»; Указу Президента України «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук»; постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо Національного фонду досліджень України»; Закону України «Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні»; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Примірного положення щодо розрахунку та планування кошторисної вартості наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, які виконуються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів»; Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених» та ін.

Завершено роботи щодо побудови комплексної системи захисту інформації на Автоматизовану систему «Конкурс проектів НФДУ». Атестат відповідності КСЗІ автоматично поширюється на хмарну інфраструктуру Фонду.

Оголошено три нові конкурси: «Передова наука в Україні», «Наука для зміцнення обороноздатності України» та «Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень». До подачі заявок на ці конкурси долучились понад 500 команд проектів.

Кількість публікацій грантооримувачів у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science та/чи Scopus, зокрема публікацій, у виданнях, що належать до перших двох квартилів – 869 одиниць.

Кількість монографій (розділів у монографіях), підготовлених у межах реалізації проектів та виданих провідними видавництвами – 30 одиниць.

Кількість проектів, які завершилися впровадженням – 38 актів про впровадження (табл. 10-12).

Середній розмір гранту на здійснення наукових досліджень за проектами, підтриманими Фондом – 2346,8 тис. грн.

Частка дослідників віком до 40 років у загальній кількості виконавців проектів – 51 %.

Пропозиції щодо розвитку спільного (між МОН та НФДУ) інституційного та інформаційно-комунікативного простору спільної діяльності в напрямку формування і реалізації державної політики в сфері наукового забезпечення обороноздатності та відновлення інфраструктури України від наслідків війни:

- підготовка спільних з МОН пропозицій до Національної ради з відновлення України від наслідків війни шляхом включення перспективних

бюджетних призначень для забезпечення наукового обґрунтування й підтримки реформ за напрямками діяльності кожної із 23 робочих груп Ради. Це сприятиме, передусім, плановірності й ритмічності функціонування дослідницьких ЗВО (центрів), НДІ, збереження існуючого і нарощення майбутнього інтелектуально-кадрового потенціалу, зокрема:

- інституційний розвиток системи формування національного банку даних наукових розробок та досліджень, які в тому числі фінансувалися та/або фінансуються НФДУ задля:

- створення системи наскрізної перевірки на наявність дублювання в конкурсних заявках на виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень і розробок, що фінансуються МОН України, та проєктів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок грантової підтримки НФДУ (виключення подвійного фінансування);

- пошуку спільної комунікаційної моделі репрезентативного вибіркового оприлюднення анотованих звітів результатів наукових досліджень у найбільш кризогенних сферах національної економіки, зокрема для зміцнення обороноздатності держави (для потреб стейкхолдерів у результатах прикладних наукових досліджень (ЦОВВ та/або ОМС); пошуку (збір) коштів для продовження та/або імплементацію результатів поточних (перспективних) наукових досліджень (розробок);

- запровадження спільної ініціативи щодо просування за межами України найбільш перспективних наукових досліджень і розробок (передова наука) задля популяризації наукових досягнень українських вчених;

- спільного опрацювання та підготовки пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки у наступні бюджетні періоди, які наступають за плановим.

Включення проєктів переможців конкурсів НФДУ в перелік пріоритетних напрямів фінансування за фондразійнговою ініціативою Президента України Володимира Зеленського (United24) в частині фінансування наукових досліджень і розробок, спрямованих на забезпечення обороноздатності, вирішення соціально-економічних проблем, відбудови інфраструктури України у повоєнний час;

Підготовка спільного бачення щодо модернізації системи фінансування (передусім бюджетного) наукових досліджень і розробок, включно з новою модельністю створення спільної ментальності НДІ, що виконують прикладні наукові дослідження (бюджетні програми у ЦОВВ), системи МОН, НАН, галузевих академій наук та НФДУ для максимального збалансування позицій всіх стейкхолдерів як транспарентної умови консолідації позиції МОН та НФДУ перед Мінфіном України, зокрема:

- розробка єдиних методологічних засад визначення собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт з урахуванням досягнутого високого рівня грантового фінансування проєктів НФДУ (унормування механізмів оплати праці виконавців проєктів, інших статей витрат, склад та

розмір непрямих витрат), а також процедурності й норматив оплати праці залучених закордонних експертів, іноземних науковців тощо.

розробка транспарентної й підзвітної системи взаємообміну інформацією щодо виявлених ризиків діяльності ЗВО і НДІ, які перебувають в мережі МОН України, як необхідної умови створення спільного соціального простору дотримання норм бюджетної дисципліни на засадах ризикорієнтованої моделі, уникнення потенційних загроз бюджетної консолідації видатків з боку Мінфіну України на суму виявлених порушень Держаудитслужбою.

Задля забезпечення належного контролю за реалізацію проєктів з виконання наукових досліджень і розробок було реалізовано такі заходи.

Протягом 2021 року організовано належну роботу з контролю за реалізацією грантових проєктів. Було опрацьовано відповідні матеріали, згідно поставлених завдань та функцій, які покладаються на відділ, а саме: опрацьовано 208 грантових проєктів по конкурсам «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених», з яких в 56 грантових проєктів в частині реєстраційних карток, встановлено невідповідності щодо вимог порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій. У ході аналізу змісту реєстраційних карток виявлено, що в позиції «ЕКСПЕРТИ» було проставлено недостовірні дані відповідно до вимог Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та Порядку конкурсного відбору та фінансування Фондом проєктів з виконання наукових досліджень і розробок. Така інформація найкоротший термін була доведена до відома грантоотримувачів та було вжито відповідні заходи щодо виправлення реєстраційних карток.

Також було опрацьовано та проведено аналіз виконаних проєктів за 2020 рік, а саме: проєкти Сумського державного університету № 2020.01/0181 «Економіко-математичне моделювання та прогнозування впливу COVID-19 на розвиток України у загальнонаціональному та регіональному контекстах: фактори громадського здоров'я та соціо-еколого-економічні детермінанти», де науковим керівником є Васильєва Тетяна Анатоліївна та Інституту економіки промисловості НАН України № 2020.01/0253 «Подолання соціально-економічних ризиків та небезпек у сфері праці та зайнятості України в умовах впливу пандемії COVID-19». У ході проведеного аналізу та перевірки документів, які підтверджують ефективне виконання проєктів згідно поставленої мети, та документів, які підтверджують виконання завдань згідно календарного плану проєктів, порушень не було виявлено, проєкти визнані такими, що відповідають встановленим вимогам конкурсів НФДУ.

З другого по четвертий квартал 2022 року проводилась перевірка звітної документації грантоотримувачів. Перевірка здійснювалась на предмет комплектності, відповідності звітних документів грантоотримувачів за 2020 та 2021 роки наявним вимогам та стандартам: комплектність документів згідно з договорами про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки; дотримання вимог пункту 7.5 розділу 7 договору про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки

при оформленні звітних документів; перевірка фінансової частини звітних документів; перевірка наукових звітів грантоотримувачів на відповідність державному стандарту ДСТУ 3008-95 «Документація. Були розроблені та складені аналітичні таблиці із зазначенням критеріїв оцінювання та з наведенням встановлених недоліків по кожній справі звітної документації. Протягом звітного періоду підготовлено оперативну інформацію щодо фінансування проєктів Національної академії наук України за конкурсами «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених», загалом було проаналізовано 119 проєктів та 357 фінансових звітів за 2020 та 2021 роки. За результатами аналізу було складено зведену аналітичну таблицю. Протягом звітного періоду здійснювались заходи контролю щодо ефективного та раціонального використання бюджетних коштів по придбаному обладнанню. У цілому на адреси грантоотримувачів було направлено понад 20 листів. Зокрема, за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» по проєкту за реєстраційним номером 2020.02/0141 «Закономірності впливу хронічного іонізуючого випромінювання на референтні організми рослин і тварин в екосистемах Чорнобильської зони відчуження». Фондом було надіслано лист від 16.02.2022 №3-8/116 щодо надання підтверджуючих документів, які б засвідчували ефективне використання бюджетних коштів по здійсненню закупівлі обладнання «Системи мікрохвильової пробопідготовки THOS UP» загальною вартістю 1 288,80 тис. грн. Грантоотримувачем листом від 19.05.2022 №0475 було надано низку підтверджуючих документів, які засвідчують ефективне використання бюджетних коштів, а саме було надано: копії тендерних пропозицій (2 екз), копія договору на поставку товару, копія платіжного доручення, копія видаткової накладної, копія акту введення в експлуатацію та фото звіт процесу використання обладнання.

Контроль за реалізацією грантових проєктів протягом 2022 року реалізувався шляхом здійснення заходів щодо перевірки: договорів з виконання наукових досліджень і розробок грантоотримувачами; дотримання грантоотримувачами умов укладених договорів з виконання наукових досліджень і розробок з врахуванням специфіки наукових досліджень відповідно до технічного завдання, календарного плану та кошторису на всіх стадіях реалізації проєктів. Протягом звітного періоду було підготовлено низку оперативної інформації щодо: придбаного спецустаткування грантоотримувачами за договорами про виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки, інформація щодо фінансування грантових проєктів за договорами про виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки у 2021–2023 роках, інформація з переліком наукових керівників та виконавців проєктів за конкурсами «Наука для безпеки людини та суспільства», «Підтримка досліджень провідних та молодих учених», «Наука для безпеки і сталого розвитку України», «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди». Підготовлено зведені таблиці щодо правильності оформлення звітної документації по конкурсам «Підтримка досліджень провідних та молодих учених», «Наука для безпеки і сталого

розвитку України» та по конкурсу «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди». Протягом звітнього періоду відповідно до наказу НФДУ від 15.08.2022 № 34 «Про затвердження Інструкції з організації та здійснення внутрішнього контролю в Національному фонді досліджень України» здійснювався моніторинг та перегляд ідентифікованих ризиків шляхом проведення перевірки правильності оформлення наукових звітів та повноти документів до договору, наданих грантоотримувачами після виконання проміжного етапу реалізації проєкту перед поданням наукових звітів на розгляд науковій раді НФДУ за конкурсами 2020–2021 років. За результатами здійснення вказаного моніторингу було проведено аналіз впровадження заходів щодо усунутих недоліків, які були виявлені. Наскрізно проаналізовано 224 проєкти, розміщені в Автоматизованій системі «Конкурс проєктів НФДУ». Аналіз завершено, недоліки усунуто. На виконання пункту 8 розділу 11 Порядку ведення роботи, пов'язаної з укладанням договорів про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки, затвердженого наказом НФДУ від 11.10.2023 №66, працівниками відділу підготовлено: звернення до грантоотримувачів щодо стану реалізації проєкту лист НФДУ від 20.06.2023 №3-8/216 (надіслано 140 керівникам проєктів). Проведено аналіз надісланих відповідей від грантоотримувачів щодо стану виконання проєктів з виконання наукових досліджень і розробок. Розроблено аналітичну таблицю та внесено відповідні відповіді грантоотримувачів; 16 листів-запитів НФДУ від 04.09.2023 № 3-8/397 - № 3-8/411 щодо оплати публікацій у іноземних виданнях відповідно до Договору про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки та згідно додатку Кошторису витрат проєкту; листи-запити до грантоотримувачів за конкурсами «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених», «Наука для безпеки людини та суспільства», «Наука для безпеки і сталого розвитку України» щодо стану виконання договору. Загалом надіслано 153 запити; листи-запити НФДУ від 23.10.2023 № 3-2/522 щодо закупівлі обладнання та матеріалів в рамках виконання проєктів по конкурсам «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний період», які направлено 67 грантоотримувачам. На підставі опрацювання зведеної аналітичної інформації було здійснено аналіз ризик-факторів щодо забезпечення досягнення індикаторів виконання проєкту, оцінено можливості грантоотримувачів щодо здійснення закупівлі обладнання/устаткування в межах етапу. Для найбільш ризикованих проєктів було застосовано постійний моніторинг та контроль з виконання проєктів. У третьому кварталі звітнього періоду було здійснений аналіз щодо наявності відповідних КВЕДів на виконання наукових досліджень і розробок в установах/організаціях, які є переможцями за конкурсом «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний період», що становить в цілому 67 проєктів. У ході виконання Плану заходів з виконання державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України протягом 2020-2022 років, затвердженої постановою Кабінету Міністрів

України від 27 травня 2020 року №534, виникла необхідність визначити кількість проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що стосуються подолання впливу поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). У зв'язку з цим працівниками відділу було опрацьовано та проведено аналіз виконаних проєктів за 2020 та 2021 років по проєктах, які досліджували тематику гострої респіраторної хвороби Covid-19. Загалом проаналізовано 152 проєкти, сформовано таблицю з відповідною інформацією по 14 проєктах. Наприкінці 2023 року виникла системна проблема з проведенням Державною казначейською службою України платіжних інструкцій грантоотримувачів на придбання обладнання/устаткування (III черга обслуговування), що створило ризики непридбання обладнання і повернення невикористаних коштів до Державного бюджету України. Дирекцією Фонду було вжито низку заходів задля сприяння у вирішенні цієї ситуації, зокрема підготовлено листи на керівництво Державної казначейської служби України, укладено додаткові угоди з грантоотримувачами, запроваджено щоденний моніторинг ситуації з проведення платежів тощо.

Динаміка надання грантової підтримки переможцям конкурсів у 2021-2023 рр. представлені в таблиці.

Інформація щодо реалізації проєктів з виконання наукових досліджень і розробок
за конкурсами Національного фонду досліджень України

№	Назва конкурсу	Рік проведення конкурсу	2020 (звіт)		2021 рік (звіт)		2022 рік (звіт)		2023 рік (звіт)	
			кіль-ть проєктів, од	обсяг видатків, тис. грн	кіль-ть проєктів, од	обсяг видатків, тис. грн	кіль-ть проєктів, од	обсяг видатків, тис. грн	кіль-ть проєктів, од	обсяг видатків, тис. грн
1	Підтримка досліджень провідних та молодих учених	2020	140	121 891,2	142	398 090,6	0	0,0	98	251 353,6
2	Наука для безпеки людини та суспільства	2020	76	107 619,2	72	230 865,3	0	0,0	1	5 140,2
3	Наука для безпеки і сталого розвитку України	2021	0	0,0	0	0,0	0	0,0	54	114 931,1
4	Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди	2022	0	0,0	0	0,0	0	0,0	67	80 963,6
5	Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень	2023-2024	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
6	Наука для зміцнення обороноздатності України	2023-2024	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
7	Передова наука в Україні	2023-2024	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Всього			216	229 510,7	214	628 955,9	0	0,0	220	452 388,5

Обсяг та складові витрат державного бюджету у відповідній сфері.

За результатами моніторингового дослідження стану наукової і науково-технічної діяльності в Україні у 2021 р. на основі даних МОН України аналіз розподілу загального обсягу фінансування наукової сфери за головними розпорядниками свідчить, що найбільші обсяги видатків мали сім головних розпорядників, на яких припадає 93,08 % загального обсягу фінансування (11328,75 млн грн). Понад три чверті (80,61 %) видатків загального фонду на наукову сферу витрачено в межах семи бюджетних програм:

4382,40 млн грн (45,88 %) за бюджетною програмою КПКВК 6541030 «Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України», НАН України;

863,88 млн грн (9,04 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ», МОН України;

666,78 млн грн (6,98 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок», МОН України;

585,72 млн грн (6,13 %) за бюджетною програмою КПКВК 6591060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу», НААН України;

480,60 млн грн (5,03 %) за бюджетною програмою КПКВК 6561040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері профілактики і лікування хвороб людини», НАМН України;

460,86 млн грн (4,82 %) за бюджетною програмою КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень», НАН України;

372,10 млн грн (3,89 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201410 «Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції "Академік Вернадський», МОН України.

Кількісні та якісні показники, які характеризують стан відповідної сфери.

Як можна засвідчитись, державна бюджетна програма за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» у 2021 році є третьою за обсягом фінансування серед семи державних бюджетних програм у сфері науки і техніки.

За напрямами бюджетного фінансування наукової сфери у 2021 р. видатки загального фонду розподілено таким чином: на дослідження і розробки (далі – ДіР) у цілому спрямовано 82,00 % (2020 р. – 80,23 %) видатків загального фонду на наукову сферу, зокрема на: фундаментальні наукові дослідження (далі – НД) – 48,07 % (2020 р. – 48,40 %), прикладні ДіР – 32,98 % (2020 р. – 30,94 %), державні цільові науково-технічні програми (далі – ДЦНТП) – 0,37 % (2020 р. – 0,30 %), розробки за державним замовленням – 0,38 % (2020 р. – 0,40 %), проєкти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва – 0,19 % (2020 р. – 0,19 %); на фінансову підтримку розвитку наукової інфраструктури та оновлення

матеріально-технічної бази – 11,98 % (2020 р. – 10,13 %); на інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери – 6,02 % (2020 р. – 9,64 %).

Частка видатків на фундаментальні та прикладні дослідження, проведені за грантовим фінансуванням НФДУ у 2021 р., становила 8,04 % від загальних видатків на ДіР (що також понад удвічі більше проти 2020 р.). На виконання ДіР у 2021 р. за напрямами бюджетного фінансування «ДЦНТП», «Розробки за державним замовленням» та «Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва» спрямовано було лише 1,15 % від загальних видатків на ДіР.

За даними Держстату України, обсяг витрат на виконання ДіР в Україні за рахунок усіх джерел становив 21348,1 млн грн у 2023 р. проти 17117,8 млн грн у 2022 р. та 20973,8 млн грн у 2021 р. За підсумками першого року війни у 2022 р. обсяг витрат на ДіР впав на 18,4% проти попереднього 2021 р. внаслідок руйнування, закриття або релокації багатьох підприємств зі східних регіонів України, але завдяки підтримці науковців з боку держави та міжнародних організацій у 2023 р. обсяг фінансування повернувся на рівень 2021 р. і навіть зріс на 1,8%.

У 2023 р. обсяг фінансування наукової сфери збільшився проти 2022 р. на 21,17 % в основному за рахунок збільшення видатків спеціального фонду організацій. Обсяг видатків загального фонду залишився на рівні 2022 р.

У 2022 році НФДУ не здійснював фінансування наукових досліджень і розробок. Відтак, інформація щодо стану сфери огляду витрат за 2022 рік не наводиться.

Перелік публічних послуг, які надаються за рахунок бюджетних коштів, та отримувачів/користувачів і надавачів цих послуг

Відповідно до статті 51 Закону Національний фонд досліджень України здійснює такі види грантової підтримки:

- 1) індивідуальний грант;
- 2) колективний грант;
- 3) інституційний грант.

Напрямами грантової підтримки Національного фонду досліджень України є:

- 1) виконання наукових досліджень і розробок;
- 2) розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень і розробок високого рівня;
- 3) розвиток наукової співпраці, у тому числі наукова мобільність, організація, проведення та участь у конференціях, симпозіумах, спільні дослідження університетів та наукових установ тощо;
- 4) наукове стажування наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, ад'юнктів, докторантів, у тому числі за кордоном;
- 5) створення, функціонування та розвиток дослідницької інфраструктури;
- 6) трансфер знань та їх поширення;
- 7) підтримка проектів молодих вчених;
- 8) підтримка діяльності, спрямованої на залучення учнівської та студентської молоді до наукової та науково-технічної діяльності;

9) популяризація науки;

10) інші напрями, погоджені наглядовою радою Національного фонду досліджень України.

Рівень забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп.

Національним фондом досліджень України складено план гендерної рівності на 2023-2026 роки. План гендерної рівності Національного фонду досліджень України (далі – ППР НФДУ) створено з метою забезпечення рівних можливостей реалізації правового статусу жінок і чоловіків у трудових відносинах, реалізації трудового потенціалу всіх працівників НФДУ, підвищення поінформованості працівників НФДУ щодо їх прав і свобод, що можуть бути порушені гендерними упередженнями, боротьби із гендерними упередженнями та створення максимально комфортних умов праці для працівників незалежно від статі.

Даний ППР НФДУ складено на основі результатів проведення гендерного аналізу, ключовими питаннями якого були:

1) оцінка статистичного розподілу за статтю серед усіх працівників, серед керівників структурних підрозділів, та розподіл працівників з науковими ступенями;

2) оцінка заходів щодо забезпечення гендерної рівності в НФДУ;

3) визначення ключових проблем НФДУ, пов'язаних із гендерною нерівністю та встановлення фактів гендерної дискримінації.

План гендерної рівності розроблено для колективу НФДУ та дає можливість враховувати інтереси кожного працівника особисто. При розробці ППР першочерговою була виконана оцінка розподілу працівників НФДУ за посадами та наявністю наукового ступеня залежно від гендеру. Даний розподіл отримано за результатами гендерного аналізу (станом на 1 березня 2023 р.) і наведено у таблиці.

Таблиця

Розподіл працівників НФДУ за посадами
та наявністю наукового ступеня залежно від гендеру
(на 01.03.2023)

Склад працівників	Чоловіки	Жінки	Відсоток чоловіків	Відсоток жінок
Загальна кількість працівників	17	30	36	64
Керівництво	2	1	67	33
Керівники структурних підрозділів, їх заступники	6	10	38	62
Співробітники на посадах головних спеціалістів	9	19	32	68
Співробітники із науковими ступенями	6	4	60	40
Співробітники без наукового ступеня	11	26	30	70

За отриманими результатами кількісного розподілу працівників встановлено кількісний дисбаланс, який спостерігається на посадах головних спеціалістів та керівників структурних підрозділів, і як результат, спостерігається і в загальній кількості працівників. Наводимо аналіз статистичного розподілу виконавців проектів Національного фонду досліджень України (табл.).

Таблиця

Статистичний розподіл виконавців проектів
Національного фонду досліджень України
(станом на 20.05.2024 р.)

Конкурс	Кіль-ть жінок, осіб	Кіль-ть чоловіків, осіб	Частка жінок, %	Частка чоловіків, %
Наука для безпеки людини та суспільства	148	273	35,1	64,9
Підтримка досліджень провідних та молодих учених	289	590	32,8	67,2
Наука для безпеки і сталого розвитку України	202	195	50,8	49,2
Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди	233	401	36,7	63,3
Кембридж – НФДУ 2022. Індивідуальні гранти на проведення досліджень (розробок) для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія)	2	10	16,6	83,4
Разом	874	1469	172	328

НФДУ приділяє увагу питанням рівності прав і можливостей для працівників незалежно від статі, віку, національності, релігійних та політичних поглядів, сексуальної орієнтації тощо, а діяльність НФДУ відповідає наступним принципам:

належне ставлення працівників до виконання своїх обов'язків, включаючи професійну відповідальність, постійний професійний розвиток, засади безпеки на робочому місці, нагляд і відповідальність в управлінні;

участь у соціальному житті суспільства, належні стосунки з керівниками, та колегами;

створення умов праці, які забезпечували б поєднання професійного та сімейного життя;

визнання професії;

доступ до фахової підготовки та можливості постійного професійного розвитку;

дотримання засад відбору, прозорості, оцінки досягнень, недискримінації та гендерного балансу.

Для досягнення та забезпечення гендерної рівності важливим елементом є політика гендерного інтегрування. Керівництво НФДУ усвідомлює, що фактичної (реальної) рівності може бути досягнуто в разі, якщо НФДУ використовуватиме гендерний підхід у своїй діяльності.

II. Узагальнена інформація про результати оцінки ефективності реалізації державної політики та відповідних витрат державного бюджету з відповідними висновками щодо:

- *актуальності та узгодженості цілей і завдань державної політики, визначених стратегічними і програмними документами.*

Результати оцінки ефективності державної бюджетної програми КПКВК ДБ 2201300 "Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок" наведено в аналітичній таблиці (зведення зроблено виходячи із затверджених МОН України паспортів бюджетних програм НФДУ за затребуваний період, а також звітів про їх виконання. Взято дані із затверджених звітів ГРБК, які за 2021, 2022 і 2023 рр. розміщені на офіційному веб-сайті МОН України).

**Результативні показники бюджетної програми та аналіз їх виконання
за 2021-2023 рр.**

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	Джерело інформації	2021		2022		2023	
				Затверджено паспортом бюджетної програми	фактичні результативні показники, досягнутих за рахунок касових видатків	Затверджено паспортом бюджетної програми	фактичні результативні показники, досягнутих за рахунок касових видатків	затверджено паспортом бюджетної програми	фактичні результативні показники, досягнутих за рахунок касових видатків
<i>1</i>	<i>затрат</i>								
1	Середньорічна штатна чисельність працівників НФДУ, всього, в тому числі	осіб	Постанова КМУ від 04.07.2018 № 528	60	60	60	60	60	60
2	штатна чисельність НФДУ на рік		(зі мінами)	60	60	60	60	60	60
3	Наукова і науково-технічна експертиза грантової підтримки проєктів з виконання наукових досліджень і розробок за конкурсами, проведеними НФДУ	тис. грн	Управлін. облік	1 442	911,1	*	*	1 511,2	477,3
4	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових	од.	Управлін. облік	72	68	*	*	хх	хх

	досліджень і розробок за конкурсом "Наука для безпеки людини та суспільства"								
5	Грантова підтримка на виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для безпеки людини та суспільства"	тис. грн	Рішення наукової ради НФДУ від 16.09.2020 протокол № 21 та наказ № 5 від 10.01.2023	x	x	x	x	5 187,0	5 140,2
6	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Підтримка досліджень провідних та молодих учених"	од.	Управлін. облік	136	132	*	*	xx	xx
7	Грантова підтримка на виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Підтримка досліджень провідних та молодих учених"	тис. грн	Рішення наукової ради НФДУ від 16-19.09.2020 протокол № 21 та наказ № 5 від 10.01.2023	x	x	x	x	264 038,5	251 353,6
8	Кількість наукових проєктів, обраних переможцями спільних конкурсів, що проводилися Державним фондом фундаментальних досліджень разом з іноземними науковими товариствами	од.	Управлін. облік	9	6	x	x	x	x
9	Грантова підтримка на виконання наукових досліджень і розробок за	тис. грн	Плановий показник, рішення наукової	x	x	x	x	116 188,2	114 931,1

	конкурсом "Наука для безпеки і сталого розвитку України"		ради НФДУ від 16.12.2022 протокол № 23						
10	Грантова підтримка на виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для відбудови України у воєнний та повосенний періоди"	тис. грн	Рішення наукової ради НФДУ від 07.12.2021 протокол № 52 та наказ № 5 від 10.01.2023	х	х	х	х	75 000,0	80 963,6
11	Придбання обладнання для забезпечення діяльності НФДУ	тис. грн	Управлін. облік	2 440,0	2 072,8	1 000,0		х	х
12	Створення програмного забезпечення	тис. грн	Управлін. облік	2 000,0	1 950,0	х	х	х	х
13	Розробка відкритої бази даних проєктів, що фінансувалися НФДУ та модернізація модулів програмного забезпечення "Конкурс проєктів НФДУ"	тис. грн	Управлін. облік	х	х	1 000,0		х	х
2	<i>продукту</i>								
1	Кількість оголошених конкурсів з відбору проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що фінансуватимуться за рахунок грантової підтримки	од.	Управлін. облік	1	3	2	2	х	х
2	Кількість проведених засідань комісії конкурсу	од.	Управлін. облік	11	21	15	20	20	25
3	Кількість проєктів, поданих для участі у конкурсі з відбору проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що фінансуватимуться за рахунок грантової підтримки	од.	Управлін. облік	500	771	400		120	221

4	Кількість проведених наукових і науково-технічних експертиз проєктів з виконання наукових досліджень і розробок	од.	Управлін. облік	2000	1340	*	*	2096	662
5	Кількість проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, яким надані гранти	од.	Управлін. облік	50	57	*	*	x	x
6	Кількість завершених проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, яким надано гранти	од.	Управлін. облік	x	x	x	x	100	98
7	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для безпеки людини та суспільства"	од.	Управлін. облік	x	x	x	x	1	1
8	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Підтримка досліджень провідних та молодих учених"	од.	Управлін. облік	x	x	x	x	99	98
9	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди"	од.	Управлін. облік	x	x	x	x	55	67
10	Кількість проєктів, яким надано гранти для виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для безпеки і сталого розвитку України"	од.	Управлін. облік	x	x	x	x	56	54
11	Кількість одиниць програмного забезпечення	од.	Управлін. облік	1	1	x	x	x	x
3	ефективності								

1	Середній розмір грантової підтримки одного проєкту з виконання наукових досліджень і розробок	тис. грн	Розрахунок	2 524,4	2 450,8	*	*	2 182,1	2 056,3
2	Середній розмір витрат на проведення одної наукової і науково-технічної експертизи проєкту з виконання наукових досліджень і розробок	грн.	Розрахунок	721,0	679,9	*	*	721,0	721,0
3	Середній розмір фінансування одного наукового проєкту спільних конкурсів, що проводилися Державним фондом фундаментальних досліджень разом з іноземними науковими товариствами	тис. грн	Розрахунок	677,6	615,6	x	x	x	x
4	<i>якості</i>								
1	Частка проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що отримали грантову підтримку у загальній кількості проєктів поданих на конкурс	відс.	Управлін. облік	10	13,1	*	*	45,8	30,3
2	Свочасність проведення конкурсів по відбору проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що фінансуватимуться за рахунок грантової підтримки	відс.	Управлін. облік	100	100	100		x	x
3	Частка колективних грантів для підтримки проєктів з виконання наукових досліджень і розробок від загальної їх кількості	відс.	Управлін. облік	100	100	*	*	100	100
4	Частка завершених проєктів з виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Наука для безпеки	відс.	Управлін. облік	100	100	x	x	x	x

	людини та суспільства" від загальної їх кількості								
5	Частка завершених проєктів з виконання наукових досліджень і розробок за конкурсом "Підтримка досліджень провідних та молодих учених" від загальної їх кількості	відс.	Управлін. облік	12,2	12,2	x	x	x	x
6	Частка завершених проєктів з виконання наукових досліджень і розробок від загальної їх кількості, яким надано гранти	відс.	Управлін. облік	x	x	x	x	47,4	44,5
7	Рівень забезпечення обладнанням для діяльності НФД	відс.	Управлін. облік	100	91	100		x	x

За результатами оцінки ефективності реалізації державної політики та відповідних витрат державного бюджету з відповідними висновками щодо актуальності та узгодженості цілей і завдань державної політики, визначених стратегічними і програмними документами державної бюджетної програми КПКВК ДБ 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» можна зробити такі узагальнюючий висновок - бюджетна програма за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» є актуальною і чітко узгоджується з цілями і завданнями державної політики, що визначені у стратегічних і програмних документах.

- *відповідності витрат бюджету пріоритетам державної політики, визначеним стратегічними і програмними документами.*

Витрати за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» відповідають пріоритетам державної політики, які закріплено в Законі України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», відображені в рішеннях наукової ради Національного фонду досліджень України при затвердженні списку переможців конкурсу із зазначенням рекомендованого обсягу фінансування проєктів та їх розподілу за роками у межах видатків, передбачених на відповідні цілі (відповідно до п. 4 Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1007).

- *відповідності витрат бюджету встановленим вимогам, правильності та повноти їх розрахунку в бюджетних документах.*

Витрати бюджету за бюджетною програмою за КПКВК ДБ 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» відповідають розрахункам до кошторису на відповідні бюджетні періоди.

Відповідно до пунктів 2, 22 Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 228 (зі змінами та доповненнями): «Розрахунки, які обґрунтовують показники видатків бюджету або надання кредитів з бюджету, що включаються до кошторису, є невід'ємною частиною кошторису. Розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня (далі – розпорядники нижчого рівня) погоджують форму розрахунків з головним розпорядником бюджетних коштів (далі – головний розпорядник)».

Враховуючи норму пункту 2 Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1007 (зі змінами), головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної

програми є МОН України, а Національний фонд досліджень України є розпорядником коштів нижчого рівня.

Діючи виключно відповідно до приписів пункту 2 зазначеного вище Порядку, НФДУ як розпорядник коштів нижчого рівня, щорічно подав головному розпоряднику бюджетних коштів (МОН України) кошторис з відповідними розрахунками. Кошторис з відповідними розрахунками подавався Фондом за затвердженими головним розпорядником бюджетних коштів формами. Показники видатків бюджету, що включаються до кошторису та є невід'ємною його частиною, розраховуються у відповідності до рішень наукової ради НФДУ та документів, що складають зміст управлінського обліку.

На запит головного розпорядника бюджетних коштів (МОН України) у разі надходження його додаткового запиту НФДУ надає відповідні розрахунки і пояснення.

За умов втрати чинності постанови Кабінету Міністрів України від 20.07.1996 № 830 "Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт", Національним фондом досліджень України у 2021 року розроблено Методичні рекомендації щодо планування витрат за заявкою на одержання грантової підтримки та договором про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України, погоджені Науковою радою НФДУ, протокол № 24 від 25.06.2021 р.

Такі Методичні рекомендації є невід'ємною частиною умов конкурсів, що оголошуються Національним фондом досліджень України, і слугують нормативною основою з формування кошторисної вартості проєктів на отримання грантової підтримки.

- зв'язку між витраченими коштами та отриманим результатом.

Аналіз показників затрат, продукту і ефективності засвідчує наявність зв'язку між витраченими коштами та отриманим результатом. Перші 2 конкурси «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» оголошено і проведено в 2020 році, за якими було визначено 218 проєктів-переможців із загальним бюджетом на 2020 рік 271,7 млн грн.

На підставі рішень наукової ради Фонду у 2021 році були укладені договори на виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки з 208 грантоотримувачами, а саме з переможцями за результатами двох конкурсів НФДУ, проведеними у 2020 році (72 проєкти по конкурсу «Наука для безпеки людини і суспільства», та 136 проєктів по конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених») та з 6 переможцями за результатами спільного конкурсу Ф 81 науково-дослідних проєктів Державного фонду фундаментальних досліджень (ДФФД, Україна) та Німецького дослідницького співтовариства (Deutsche Forschung gemeinschaft, DFG, ФРН) за пріоритетними напрямками «Фізика» та «Математика».

Загальна сума фінансування за укладеними договорами по проєктах у 2021 році склала 660 804,8 тис. грн., при цьому за конкурсом «Наука для безпеки людини і суспільства» – 245 645,5 тис. грн., за конкурсом «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» – 411 465,7 тис. грн., за спільним конкурсом ДФФД та DFG – 3 693,6 тис. грн. Порівняно із 2020 роком загальна сума укладених договорів по проєктах у 2021 році збільшилась на 405 503,4 тис. грн.

У 2022 році Фонд мав здійснювати грантову підтримку орієнтовно біля 300 проєктів (за 2-ма конкурсами 2020 року і 3-ма конкурсами 2021 року – одним завершеним і двома розпочатими), однак через скорочення видатків та кредитування загального фонду державного бюджету, передбаченого головним розпорядником коштів державного бюджету на 2022 рік (МОН України), не отримав відповідних коштів для продовження грантового фінансування проєктів – держава була вимушена секвеструвати раніше виділені бюджетні кошти для першозахисту країни від військової агресії рф.

На підставі рішень наукової ради Фонду у 2023 році були укладені договори на виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки за рахунок загального фонду державного бюджету з 220 грантоотримувачами за результатами конкурсів НФДУ:

- «Наука для безпеки людини і суспільства» – 1 проєкт;

- «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» – 98 проєктів;

- «Наука для безпеки і сталого розвитку України» – 54 проєкти;

- «Наука для відбудови України в воєнний і повоєнний періоди» – 67 проєктів;

- «Кембридж – НФДУ 2022. Індивідуальні гранти на проведення досліджень (розробок) для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія)» – 12 проєктів.

Загальна сума фінансування за укладеними договорами по проєктах у 2023 році склала 452 388,5 тис. грн.

Можна зазначити, що існує безпосередній зв'язок між витратами в межах КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» і отриманим результатом:

- так, витрати в 2021 році на надання грантової підтримки з виконання наукових досліджень і розробок у розмірі 625 262, 4 тис. грн. у підсумку надали можливість отримати такі результуючі показники:

- наукова і науково-технічна експертиза грантової підтримки проєктів з виконання наукових досліджень і розробок за конкурсами, проведеними НФДУ – 911,1 тис. грн. при кількості 1340 експертиз, проти того, що в 2023 році витрачено 477,3 тис. грн. при проведенні 662 експертиз;

- частка проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що отримали грантову підтримку у загальній кількості проєктів, поданих на конкурс збільшилась в 2023 році по відношенню до 2021 року на 43 %;

- середній розмір грантової підтримки у 2023 році зменшився у порівнянні з 2021 роком на 268,7 тис. грн., що пов'язано із скорочення фінансування

проектів в 2023 році відповідно до зменшеного обсягу фінансування в межах паспорту бюджетної програми;

Результативні показники виконання наукових досліджень і розробок за паспортом бюджетної програми 2201300 знаходяться в безпосередньому зв'язку. Наукові результати є співставними з обсягами фінансування в межах паспорту бюджетної програми.

Кількісні показники діяльності Фонду в 2021 році:

- кількість публікацій грантооримувачів у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science та/чи Scopus, зокрема публікацій, у виданнях, що належать до перших двох кuartилів – 557 одиниць;

- кількість монографій (розділів у монографіях), підготовлених у межах реалізації проєктів та виданих провідними видавництвами – 64 одиниці;

- кількість проєктів, які завершилися впровадженням – 41 акт про впровадження;

- середній розмір гранту на здійснення наукових досліджень за проєктами, підтриманими Фондом – 3087,9 тис. грн.;

- частка дослідників віком до 40 років у загальній кількості виконавців проєктів – 43 % (805 із 1878 виконавців проєктів).

Кількість публікацій грантооримувачів у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science та/чи Scopus, зокрема публікацій, у виданнях, що належать до перших двох кuartилів – 869 одиниць.

Кількісні показники діяльності Фонду в 2023 році.

Кількість монографій (розділів у монографіях), підготовлених у межах реалізації проєктів та виданих провідними видавництвами – 30 одиниці.

Кількість проєктів, які завершилися впровадженням – 38 актів про впровадження (табл. 10-12).

Середній розмір гранту на здійснення наукових досліджень за проєктами, підтриманими Фондом – 2346,8 тис. грн.

Частка дослідників віком до 40 років у загальній кількості виконавців проєктів – 51 %.

- *ефективності надання публічних послуг за рахунок бюджетних коштів, рівня забезпечення потреб, задоволення інтересів отримувачів/користувачів і надавачів публічних послуг.*

Рівень забезпечення потреб і задоволення інтересів учасників конкурсів (показник успішності), що фінансуються за рахунок грантової підтримки Фонду складає в середньому 30 %.

Частка проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, що отримали грантову підтримку у загальній кількості проєктів поданих на конкурс складає:

2021 рік – 13,1 %;

2022 рік – не має;

2023 рік – 30,3 %;

2024 рік – 45 %.

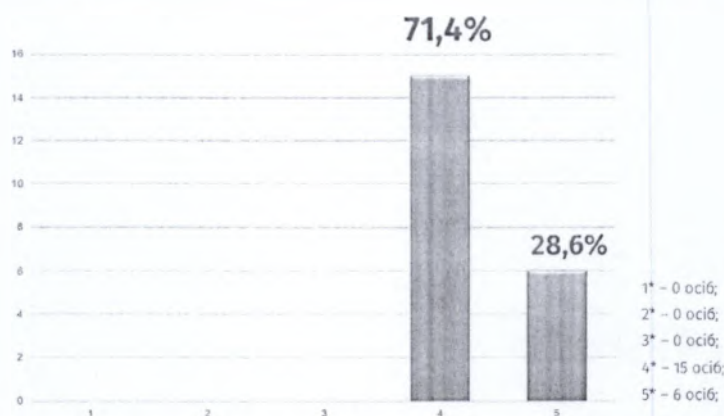
При оголошенні конкурсів Фонд дотримується загальних принципів рівності, у тому числі за ознакою статі та іншими ознаками.

Задля з'ясування стану сфери огляду витрат наприкінці 2021 року було проведено експертне опитування із залученням 156 експертів. Експертне опитування проводилось з серпня по листопад 2021 року. Метою експертного опитування було визначено – здійснити оцінку якості проведення конкурсного відбору проєктів на отримання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України. Експертне опитування проводилось шляхом анкетування. До складу експертів було запрошено грантоотримувачів, українських та іноземних експертів, членів комісії конкурсів. На підставі опрацювання відповідей було виявлено певні залежності і сформовано відповідні висновки.

3

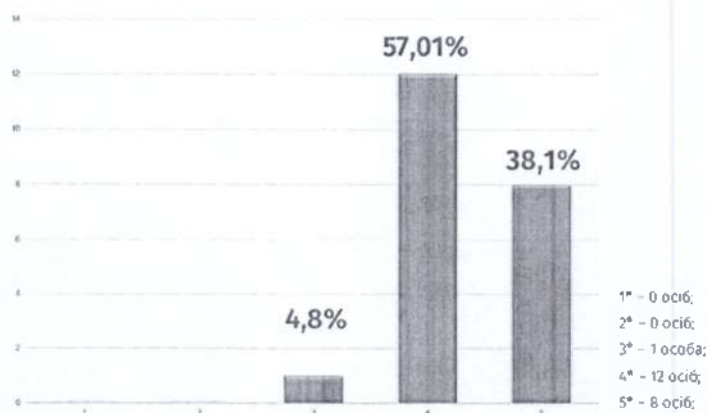
Оцінка рівня зручності роботи в автоматизованій системі «Конкурс проєктів НФДУ»

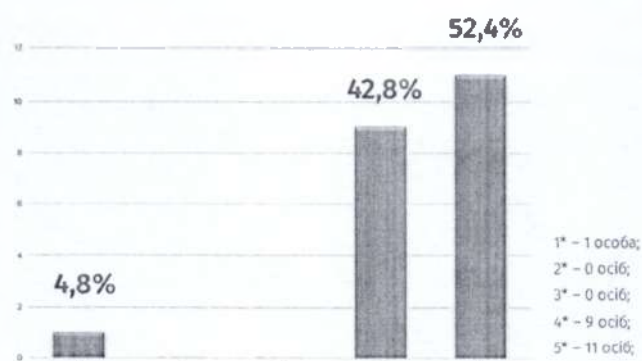
Оцінка рівня організації та проведення конкурсів наукових проєктів

8

Оцінка рівня консультативної та інформаційної підтримки співробітників дирекції НФДУ під час проведення конкурсів

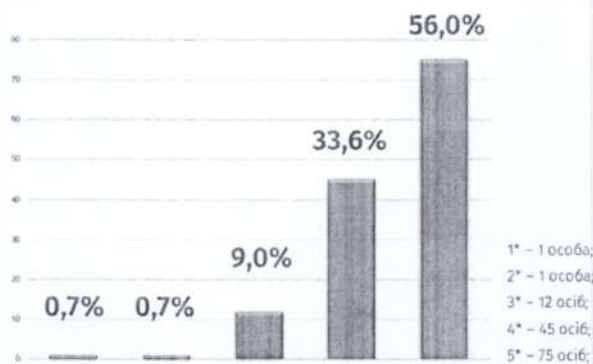
11

16

Оцінка рівня зручності роботи у системі «Програма реєстрації експерта» під час реєстрації/ авторизації на сайті НФДУ (max - 5 балів):

25

Побажання щодо роботи в системі під час реєстрації

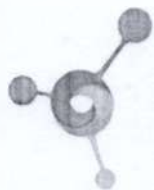
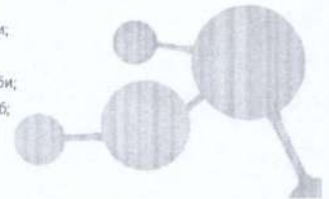
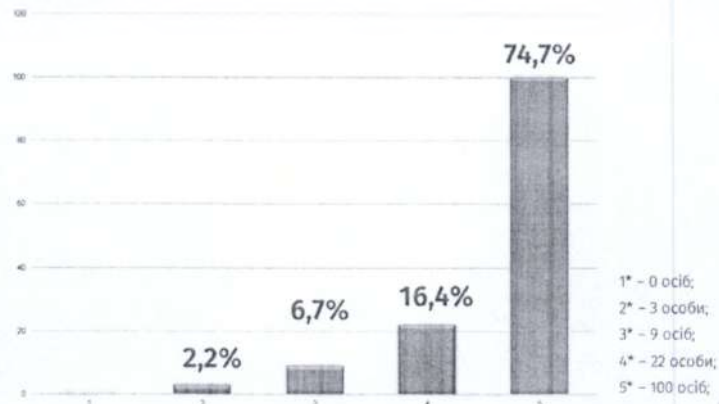
- перевести **все в електронний формат** і не надсилати паперові документи
- не проводити повторну реєстрацію з відправкою нових документів, **вимагати тільки нові**
- забезпечити умову, щоб запис введеної інформації міг бути збереженим на будь-якому проміжному етапі
- створити інтуїтивно зрозумілий та стабільний **інтерфейс** роботи
- покращення системи **сповіщення**
- покращити **синхронізацію профілів** утворених через пошту та сервіс id.gov.ua
- спростити **процедуру входу**

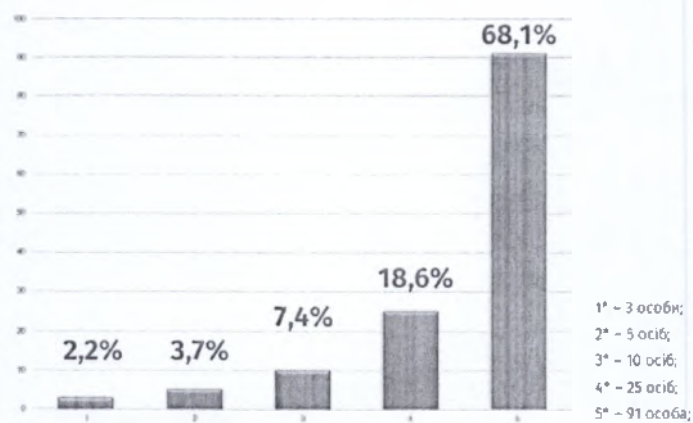
26

Оцінка повноти та вичерпності консультативної та інформаційної підтримки від співробітників дирекції НФДУ

29

Оцінка рівня комунікації та співпраці з членами комісії конкурсу (кураторами заявок)

- *повнота (інформативності) та якості документів, що формуються головним розпорядником бюджетних коштів і застосовуються у бюджетному процесі (бюджетні запити, паспорти бюджетних програм тощо).*

Документи, сформовані головним розпорядником коштів на основі інформації, наданої Національним фондом досліджень України в частині формування і використання бюджетних коштів, повністю відповідають законодавству України.

Бюджетний запит за бюджетною програмою за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» Міністерство освіти і науки України формує щороку відповідно до статті 35 Бюджетного кодексу України на підставі пропозицій Фонду для подання Міністерству фінансів України відповідно до вимог інструкцій з підготовки бюджетних запитів з урахуванням завдань і заходів щодо проведення наукових досліджень і розробок, звітів про виконання паспортів бюджетних програм.

Інформація, яка зазначена у бюджетних документах, що формуються Міністерством освіти і науки, як головним розпорядником за КПКВК 2201300 і застосовуються у бюджетному процесі, є повною (інформативною) та актуальною.

Бюджетні документи, що формуються Міністерством освіти і науки, як головним розпорядником за зазначеною бюджетною програмою і застосовуються у бюджетному процесі, розроблені відповідно до вимог бюджетного законодавства.

- *ефективність системи управління бюджетними коштами.*

Система управління бюджетними коштами за державною бюджетною програмою КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» можна вважати ефективною.

Визначаючи в Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» систему органів управління НФДУ, закладаючи їхні функції, принципи дії, механізми стримувань та противаг, законодавець спирався на врахування кращих європейських та світових практик у сфері грантової підтримки наукових досліджень і розробок. Зокрема, однією з таких практик є управління за допомогою виборних колегіальних органів, якими є і наглядова, і наукова ради НФДУ.

Наукова рада НФДУ визначає умови конкурсів, але не може напряду впливати на результати конкурсних відборів. Відповідно до пунктів 24-26 Порядку конкурсного відбору та фінансування проектів Національним фондом досліджень України, затвердженого постановою КМУ від 27 грудня 2019 р. №1170, наукова рада НФДУ лише затверджує результати конкурсного відбору відповідно до результатів наукової і науково-технічної експертизи проектів і пропозиції комісії конкурсу щодо рейтингового списку проектів та їх чисельного оцінювання. Члени наукової і наглядової рад НФДУ не можуть ні

входити до комісій конкурсів, ні здійснювати експертизу проектів, ні брати участь у конкурсах НФДУ.

Науково-методична підтримка в організації і проведенні конкурсів наукових досліджень і розробок, що фінансуються за рахунок коштів НФДУ, забезпечувалась роботою колегіальних органів – комісій конкурсів.

Комісія конкурсу провадить свою діяльність відповідно до порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, з урахуванням положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду.

Наукову і науково-технічну експертизу кожного проекту проводять не менше ніж три експерти, які надають чисельні оцінки за всіма критеріями оцінювання проектів та письмове обґрунтування таких оцінок.

Одночасно з наданням згоди на проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів експерт письмово повідомляє комісії конкурсу про відсутність конфлікту інтересів з авторами проекту.

Проведення наукової і науково-технічної експертизи та конкурсного відбору проектів здійснюється Фондом з урахуванням положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, та порядку проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Фонду, які розробляються науковою радою Фонду.

За рішенням наукової ради Фонду до проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів можуть залучатися іноземні експерти.

За результатами розгляду проектів протягом п'яти робочих днів після прийняття рішення комісією конкурсу складається протокол, в якому зазначаються результати наукової і науково-технічної експертизи проектів і пропозиції щодо рейтингового списку проектів та їх чисельного оцінювання.

До протоколу додається також перелік проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та список переможців конкурсу із зазначенням рекомендованого обсягу фінансування проекту та їх розподілу за роками у межах видатків Фонду, передбачених на відповідні цілі.

Результати конкурсу затверджуються науковою радою Фонду.

Рішення про затвердження результатів конкурсного відбору проектів за напрямками грантової підтримки Фонду, переліку проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та обсягів їх фінансування оприлюднюється на офіційному веб-сайті Фонду не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів після його ухвалення.

Після ухвалення Фондом рішення про надання гранту у відповідному році (відповідних роках) між Фондом і переможцем конкурсу укладається договір про надання грантової підтримки, в якому визначаються необхідні умови для

реалізації проекту, в тому числі щодо відповідальності грантоотримувача за невиконання або несвоєчасне виконання ним своїх зобов'язань.

Для організації та здійснення закупівель, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», «Примірного положення про тендерний комітет або уповноважену особу (осіб)», затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 30.03.2016 р. № 557, в НФДУ призначена наказом директора НФДУ Уповноважена особа, що діє на підставі затвердженого Положення про уповноважену особу.

У своїй діяльності уповноважена особа керується законами України «Про публічні закупівлі», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та іншими нормативно-правовими актами у сфері закупівель. При цьому НФДУ використовує електронну систему закупівель. Всі закупівлі автоматично розміщуються на авторизованому електронному майданчику. Отримання і передача інформації та документів під час проведення закупівель, автоматичний обмін інформацією здійснюється за допомогою мережі Інтернету.

III. Варіанти досягнення цілі огляду витрат

1. Опис варіанта 1

1.1. Назва варіанта

Вдосконалення системи планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

1.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта

Основними завданнями для реалізації варіанта є внесення змін до нормативно-правових актів України, інших актів, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема:

завдання 1 – підготувати пропозиції щодо комплексних змін до відповідних нормативно-правових актів, інших актів, які регламентують процеси організації і проведення Національним фондом досліджень конкурсів на надання грантової підтримки в частині вдосконалення механізму планування видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, підвищення ефективності використання цих коштів;

завдання 2 – за результатами виконання завдання 1 внести зміни до нормативних актів, зокрема, до Порядку конкурсного відбору та фінансування проектів Національним фондом досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 № 1170;

завдання 3 – комплексно проаналізувати необхідність (доцільність) грантової підтримки науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та прийняти відповідні управлінські рішення.

1.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта на сферу

Відповідність взятих Національним фондом досліджень України фінансових зобов'язань за договорами про надання грантової підтримки бюджетним призначенням, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Об'єкти впливу	Очікуваний вплив
Отримувачі/користувачі публічних послуг	Грантоотримувачі (заклади вищої освіти, наукові установи) орієнтовна кількість 250 установ і організацій, 1250 виконавців проектів
Надавачі публічних послуг	Національний фонд досліджень України
Гендерна рівність	Забезпечення гендерної рівності відповідно до Плану гендерної рівності Національного фонду досліджень України. Закріплення позиції щодо гендерної рівності в усіх оголошених НФДУ конкурсах відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок».
Інфраструктура надання послуг	Конкурси проводяться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок» за використання Автоматизованої системи «Конкурс проектів НФДУ».
Екологія	В умовах конкурсів передбачатиметься недопущення негативного впливу виконання науково-дослідних робіт на навколишнє середовище
Інше	Вдосконалення системи планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок

1.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта

Не потребує додаткового фінансування з державного бюджету.

Реалізація варіанта здійснюватиметься за рахунок та в межах бюджетної програми за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

1.5. Ризики реалізації варіанта

Ризик	Шляхи запобігання/мінімізації ризику
Тривалість процедур підготовки змін до нормативно-правових та інших актів України	Створення робочої групи з розробки змін до нормативно-правових та інших актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, із залученням всіх зацікавлених стейкхолдерів, визначення чітких строків підготовки відповідних законодавчих ініціатив.

1.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації

З метою реалізації запропонованого варіанта досягнення цілі огляду витрат необхідно вжити таких заходів:

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Підготовка пропозицій відносно внесення змін до нормативно-правових та інших актів України, в тому числі рішень НФДУ, зокрема, щодо повернення одержувачами грантової підтримки коштів за порушення умов договору; вдосконалення ключових критеріїв, за якими здійснюється відбір проектів; визначення основних підходів до собівартості проекту; запровадження ефективної системи моніторингу	Міністерство освіти і науки України за участі Національного фонду досліджень України	I квартал 2025 року	Проект змін до нормативно-правових та інших актів України, рішень НФДУ; прийняття акту Кабінету Міністрів України, рішення НФДУ

практичного впровадження підтриманих Фондом проектів; відбору Фондом проектів та їх фінансування з урахуванням показників державного бюджету на середньостроковий період.			
Підготовка пропозицій щодо запровадження грантової підтримки науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки	Національний фонд досліджень України	II квартал 2025 року	Прийняття рішення НФДУ

2. Опис варіанта 2

2.1. Назва варіанта

Вдосконалення механізму планування та ефективного використання бюджетних коштів за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

Подальший інституційний розвиток Національного фонду досліджень України потребуватиме внесення змін до законодавства України та ініціювати в установленому порядку питання щодо врегулювання юридичної колізії щодо повноважень головного розпорядника бюджетних коштів за Національним фондом досліджень України (відповідно до частини п'ятої статті 49 Закону №848).

Потребуватиме на законодавчому рівні визначити керівний орган управління та передбачити чіткі механізми взаємодії органів управління Національного фонду досліджень України з органами державної виконавчої влади України.

Пропозиції щодо відповідних змін до Порядку № 1170 внесені на розгляд робочої групи МОН, що розробляє проекти змін до нормативно-правових актів з метою де бюрократизації та розширення можливостей діяльності НФДУ.

2.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта

Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта:

врегулювання юридичної колізії щодо повноважень головного розпорядника бюджетних коштів за Національним фондом досліджень України (відповідно до частини п'ятої статті 49 Закону);

опрацювання змін до нормативно-правових актів України в частині визначення особливого статусу Національного фонду досліджень України; реалізації пропозицій, що містяться в листі Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій щодо розробки галузевих методичних рекомендацій МОН України (лист Наукового комітету від 19 травня 2023 р. № 007-1-874).

2.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта на сферу

Відповідність взятих Національним фондом досліджень України фінансових зобов'язань за договорами про надання грантової підтримки бюджетним призначенням, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Об'єкти впливу	Очікуваний вплив
Отримувачі/користувачі публічних послуг	Грантоотримувачі (заклади вищої освіти, наукові установи) орієнтовна кількість 250 установ і організацій, 1250 виконавців проектів
Надавачі публічних послуг	Національний фонд досліджень України
Гендерна рівність	Забезпечення гендерної рівності відповідно до Плану гендерної рівності Національного фонду досліджень України. Закріплення позиції щодо гендерної рівності в усіх оголошених НФДУ конкурсах відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок».
Інфраструктура надання послуг	Конкурси проводяться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. №1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок» за використання Автоматизованої системи «Конкурс проектів НФДУ».
Екологія	В умовах конкурсів передбачатиметься недопущення негативного впливу виконання науково-дослідних робіт на навколишнє середовище
Інше	Розвиток інституційної спроможності Національного фонду досліджень України сприятиме підвищенню ефективності

	використання бюджетних коштів. Розширення можливостей для залучення додаткових фінансових ресурсів на організацію і проведення конкурсів на отримання грантової підтримки
--	---

2.4. Фінансово-економічне обґрунтування

Не потребує додаткового фінансування з державного бюджету.

Реалізація варіанта здійснюватиметься за рахунок та в межах бюджетної програми за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

2.5. Ризики реалізації варіанта

Ризики реалізації варіанта пов'язані із:

тривалістю процедур підготовки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема в частині планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок;

втілення в операційну діяльність змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, потребуватимуть значну кількість часу.

Ризик	Шляхи запобігання/мінімізації ризику
Тривалість процедур підготовки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема в частині планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	Створення робочої групи з розробки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, із залученням всіх зацікавлених стейкхолдерів.
Втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, потребуватимуть значну кількість часу.	Оптимізація і перерозподіл завдань між структурними підрозділами дирекції Національного фонду досліджень України з метою прискорення процесів втілення змін в операційну діяльність.

2.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації

Розробити пропозиції відповідних змін до законодавства України та ініціювати в установленому порядку питання щодо врегулювання юридичної колізії щодо повноважень головного розпорядника бюджетних коштів за Національним фондом досліджень України (відповідно до частини п'ятої статті 49 Закону).

На законодавчому рівні визначити керівний орган управління та передбачити чіткі механізми взаємодії органів управління Національного фонду досліджень України з органами державної виконавчої влади України. Це унормує питання щодо формування пріоритетних напрямів розвитку Національного фонду досліджень України.

Розробити пропозиції та ініціювати в установленому порядку відповідні зміни до Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1007. Це дозволить оголошувати і проводити конкурси на надання грантової підтримки за всіма напрямками, що визначені статті 51 Закону.

Здійснювати моніторинг за реалізацією пропозицій Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій щодо розробки галузевих методичних рекомендацій МОН України (лист Наукового комітету від 19 травня 2023 р. № 007-1-874) в рамках пропозицій щодо спрощення адміністрування договорів про надання грантової підтримки Національним фондом досліджень України, що були розроблені на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 14. 03. 2023 року № 35361/10/1-22 щодо вжиття заходів до реалізації рішення Нацради з питань розвитку науки і технологій від 23 лютого 2023 року (Протокол № 5).

Підготувати пропозиції щодо розробки програмного продукту «База даних наукових розробок та досліджень, що фінансувалися НФДУ». Забезпечити введення в експлуатацію та тестування програмного продукту «База даних наукових розробок та досліджень, що фінансувалися НФДУ». Забезпечити наповнення інформацією та відкритий доступ до програмного продукту «База даних наукових розробок та досліджень, що фінансувалися НФДУ». Фондом у 2024 році розпочато роботу з розробки підходів та методики оцінки якості та результативності реалізації підтриманих ним проєктів, а також зі створення бази даних наукових досліджень і розробок, які фінансувалися Фондом (за рахунок позабюджетних коштів у рамках виконання Фондом проєкту «Відкрита наука для системи вищої освіти України» 101129085 ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-3, який фінансується ЄС). Розробити і затвердити Порядок здійснення оцінки якості та результативності реалізації проєктів за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України на основі бази даних наукових досліджень і розробок, які фінансувалися Фондом, що має бути розроблена за рахунок позабюджетних коштів - у рамках виконання Фондом проєкту

«Відкрита наука для системи вищої освіти України» 101129085 ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-3, який фінансується ЄС.

Строки реалізації – II квартал 2026 року, **відповідальний виконавець** – Міністерство освіти і науки України, Національний фонд досліджень України.

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Розробка пропозицій до нормативно-правових актів України	Міністерство освіти і науки України за участі НФДУ	IV квартал 2025 року	Проект змін до нормативно-правових актів України
Втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України нових підходів до організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки	Національний фонд досліджень України	II квартал 2026 року	Оновлені умови конкурсів на надання грантової підтримки

3. Опис варіанта 3

3.1. Назва варіанта

Підвищення ефективності планування та використання Національними фондом досліджень України бюджетних коштів для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

Відповідно до Бюджетного кодексу України головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план діяльності на середньостроковий період з урахуванням Бюджетної декларації, закону про Державний бюджет України, прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку.

Відповідно до статті 22 Бюджетного кодексу України головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план своєї діяльності, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Наразі фактично головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» є МОН, розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня - Фонд відповідно до пункту 2 Порядку №1007. Водночас відповідно до частини п'ятої

статті 49 Закону та пункту 12 Положення про Національний фонд досліджень України НФДУ є головним розпорядником бюджетних коштів.

Пунктом 3 постанови Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 р. №528 «Про Національний фонд досліджень України» встановлено, що функції з управління Фондом виконує Кабінет Міністрів України. Відповідно до частин третьої та четвертої статті 52 Закону забезпечення координації та контролю за діяльністю Фонду здійснює наглядова рада, функції якої покладаються на Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Колегіальним органом управління Фонду є наукова рада, на яку покладається, зокрема, науково-експертне та науково-методичне забезпечення діяльності фонду. Відповідно до пункту другого частини четвертої статті 54 Закону наукова рада Фонду затверджує тематичні напрями та умови проведення конкурсних відборів, результати конкурсного відбору проектів за напрямками, визначеними частиною другою статті 51 Закону. Процедура проведення Фондом, як державною бюджетною установою, конкурсного відбору та фінансування проектів, визначена Порядком № 1170. Відповідно до підпункту 1 пункту 10 Порядку №1170 тематичні напрями конкурсу та тривалість реалізації проектів, що будуть відібрані за його результатами, визначає наукова рада Фонду на основі пропозицій наукових рад секцій Фонду. Окремо варто зазначити, що законодавством не передбачено процедуру перегляду експертних висновків щодо заявок на отримання грантової підтримки від Фонду. Таким чином, законодавством не передбачені повноваження МОН щодо контролю за процедурою конкурсних відборів, які проводяться Фондом, як і повноваження МОН щодо нагляду і контролю за діяльністю Фонду загалом.

Тобто МОН не має реальних організаційних чи управлінських важелів впливу на діяльність НФДУ, зокрема в частині проведення конкурсних відборів та фінансування грантоотримувачів, і фінансових, оскільки граничні обсяги бюджетного фінансування для НФДУ доводяться Мінфіном відповідними інструкціями до МОН.

Наразі проблема полягає в тому, що МОН як головний розпорядник повинен відповідати за ефективність використання бюджетних коштів Фондом як розпорядником нижчого рівня, хоча немає нормативно затверджених інструментів для організації та координації роботи Фонду як розпорядника нижчого рівня насамперед тому, що НФДУ не належить до сфери управління МОН. В той же час відповідно до статті 50 Закону обов'язком НФДУ є забезпечення цільового, ефективного та раціонального використання коштів фонду.

Зважаючи на зазначене, окреслена проблема має вирішуватися паралельними шляхами: внесення змін до нормативної бази з метою забезпечення раціонального та ефективного планування та використання Фондом бюджетних коштів для фінансування проектів у середньостроковому періоді та доопрацювання питання щодо надання Фонду статусу головного розпорядника.

Національний фонд досліджень не є суб'єктом нормотворення. Згідно з чинним законодавством МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності. Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, як Наглядовою радою Національного фонду досліджень, були подані пропозиції до Міністерства освіти і науки (лист № 007-2-274 від 26.02.2018) на виконання пункту 43 доручення Прем'єр-міністра України від 25 січня 2016 р. № 52073/1/1-15 до Закону України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» стосовно забезпечення розроблення та внесення в установленому порядку законопроектів про внесення змін до Податкового, Бюджетного та Господарського кодексів України для забезпечення особливого статусу Національного фонду досліджень України. На виконання резолюції Віце-прем'єр-міністра України від 30 жовтня 2018 р. № 7387/114/1-18 Міністерством фінансів України зауважено, (лист від 26.11.2018 № 07020-29-5/30880), що законодавством не передбачено норм щодо податкових пільг чи інших преференцій для Національного фонду досліджень України, у тому числі щодо його особливого статусу. Міністерством фінансів України запропоновано підготувати законопроект про виключення з пункту 14 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» норми щодо забезпечення особливого статусу Національного фонду досліджень. 17 грудня 2019 року головами Наукового та Адміністративного комітетів направлено Прем'єр-міністру України – Голові Національної ради України з питань розвитку науки і технологій пропозиції, підготовлені робочими групами Національної ради, у тому числі стосовно змін до Податкового, Бюджетного та Господарського кодексів України для забезпечення особливого статусу Національного фонду досліджень України (розміщені на офіційному сайті Кабінету Міністрів України за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/73-DGSP/propozitsii-robochikh-grup.pdf>). Підпунктом 3 пункту 7 протокольного рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій від 12 січня 2021 року доручено МОН разом з Мінфіном, Мінекономіки та Мін'юстом розробити проект акта щодо змін до Податкового, Бюджетного та Господарського кодексів України для забезпечення особливого статусу Національного фонду досліджень України та до 30 квітня 2021 року подати його Кабінетові Міністрів в установленому порядку. Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, як Наглядовою радою Національного фонду досліджень, були подані пропозиції (лист № 007-1-839 від 23.01.2023) до Міністерства освіти і науки (на лист МОН від 22.12.2022 № 1/15659-22) щодо змін до Податкового, Бюджетного та Господарського кодексів України для забезпечення особливого статусу Національного фонду досліджень України. Підпунктом 10 пункту 4 протокольного рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій від 23 лютого 2023 року доручено МОН, Мінфіну разом з іншими заінтересованими центральними

органами виконавчої влади розробити та забезпечити внесення Кабінету Міністрів проектів нормативно-правових актів, необхідних для реалізації розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо забезпечення особливого статусу Фонду.

3.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта

Завдання, спрямовані на реалізацію проекту, полягають у такому:

вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює питання організації і проведення Національним фондом досліджень України конкурсів на надання грантової підтримки (із врахуванням пропозицій за 1 і 2 варіантами);

розробка заходів з удосконалення підходів до планування видатків за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

3.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта на сферу

Відповідність взятих Національним фондом досліджень України фінансових зобов'язань за договорами про надання грантової підтримки бюджетним призначенням, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік і на середньостроковий період.

Об'єкти впливу	Очікуваний вплив
Отримувачі/користувачі публічних послуг	Грантоотримувачі (заклади вищої освіти, наукові установи) орієнтовна кількість 250 установ і організацій, 1250 виконавців проектів
Надавачі публічних послуг	Національний фонд досліджень України
Гендерна рівність	Забезпечення гендерної рівності відповідно до Плану гендерної рівності Національного фонду досліджень України. Закріплення позиції щодо гендерної рівності в усіх оголошених НФДУ конкурсах відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок».
Інфраструктура надання послуг	Конкурси проводяться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок» за використання

	Автоматизованої системи НФДУ».	«Конкурс проектів
Екологія	В умовах конкурсів недопущення негативного науково-дослідних робіт середовище	передбачатиметься впливу виконання на навколишнє
Інше	Покращення умов до організації і проведення Національним фондом досліджень України конкурсів на надання грантової підтримки.	

3.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта

Не потребує додаткового фінансування з державного бюджету.

Реалізація варіанта здійснюватиметься за рахунок та в межах бюджетної програми за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

3.5. Ризики реалізації варіанта

Ризики реалізації варіанта пов'язані із:

тривалістю процедур підготовки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема в частині планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок;

втілення в операційну діяльність змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, потребуватимуть значну кількість часу.

Ризик	Шляхи запобігання/мінімізації ризику
Тривалість процедур підготовки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема в частині планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	Створення робочої групи з розробки змін до нормативно-правових актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, із залученням всіх зацікавлених стейкхолдерів
Втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України змін до нормативно-правових	Оптимізація і перерозподіл завдань між структурними підрозділами дирекції

актів України, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, потребуватимуть значну кількість часу	Національного фонду досліджень України з метою прискорення процесів втілення змін в операційну діяльність
--	---

3.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації

1. Для забезпечення раціональності та ефективності планування та використання бюджетних коштів, які спрямовує Фонд для грантової підтримки проєктів, внести до нормативних актів, що регулюють діяльність НФДУ, зміни щодо:

дотримання Фондом орієнтовних граничних показників видатків бюджету на середньостроковий період під час прийняття рішення про фінансування наукових проєктів;

удосконалення процедури повернення бюджетних коштів грантоотримувачами у випадку порушення законодавства або істотних порушень умов договорів про надання грантової підтримки;

визначення основних підходів до собівартості проєкту;

нормативне забезпечення механізму моніторингу практичного впровадження підтриманих Фондом проєктів;

внесення НФДУ до переліку надавачів бюджетних грантів.

Строки реалізації – IV квартал 2025 року, відповідальний виконавець – МОН.

2. Доопрацювати питання можливості надання Фонду статусу головного розпорядника бюджетних коштів для усунення наявної правової колізії (проведення консультацій із заінтересованими сторонами, юридичних консультацій, правової експертизи). За результатами доопрацювання розробити та подати в установленому порядку на погодження відповідні зміни до нормативно-правових актів.

Строки реалізації – після скасування або припинення воєнного стану, відповідальний виконавець – МОН, НФДУ.

3. Науковій раді НФДУ визначити перелік ключових критеріїв, за якими здійснюється відбір проєктів, з орієнтацією на реальні потреби суспільства та економіки із врахуванням відповідних положень права ЄС.

Забезпечити розробку, тестування та введення в експлуатацію програмного продукту «База даних наукових розробок та досліджень, що фінансувалися НФДУ», забезпечити наповнення інформацією та відкритий доступ до Бази.

Забезпечити запровадження моніторингу практичного впровадження результатів підтриманих Фондом проєктів.

Розробити і затвердити Порядок здійснення оцінки якості та результативності реалізації проєктів за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України на основі бази даних наукових досліджень і розробок, які фінансувалися Фондом, що має бути розроблена за рахунок позабюджетних коштів у рамках виконання Фондом проєкту

«Відкрита наука для системи вищої освіти України» 101129085 ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-3, який фінансується ЄС.

Строки реалізації – II квартал 2026 року, відповідальний виконавець – НФДУ.

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Розробка пропозицій до нормативно-правових актів України	Міністерство освіти і науки України за участі НФДУ	IV квартал 2025 року	Проект змін до нормативно-правових актів України
Втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України нових підходів до організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки	Національний фонд досліджень України	II квартал 2026 року	Оновлені Умови конкурсів на надання грантової підтримки

IV. Порівняння варіантів

Критерії порівняння	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Вплив на витрати та надходження бюджету	Не потребує додаткового фінансування з державного бюджету	Не передбачає збільшення витрат статей бюджету	Не потребує додаткового фінансування з державного бюджету
Сильні сторони	Максимальна прозорість в плануванні видатків державного бюджету; орієнтація системи наукових досліджень (розробок) на інновації.	Підвищення інституційної спроможності НФДУ	Забезпечення раціональності та ефективності планування та використання бюджетних коштів грантової підтримки
Слабкі сторони	Може потребувати тривалого часу на прийняття відповідних нормативних змін.	Потребує додаткових зусиль задля посилення інституційної спроможності НФДУ	Непередбачуваність процедури погодження проєктів змін до НПА

Ризики	Затягування в часі процесу розроблення, погодження та прийняття відповідних нормативних рішень	Загроза інституційному розвитку НФДУ, неможливість оголошення і проведення конкурсів за напрямками, визначеними статтею 51 Закону	Ризик не погодження заінтересованими органами або сторонами проєктів змін до НПА
--------	--	---	--

Пропозиції робочої групи щодо оптимального варіанта для досягнення цілі огляду

Основним завданням варіанту 1 «Вдосконалення системи планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» є внесення змін до нормативно-правових актів України, інших актів, що унормовують процеси організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки, зокрема: щодо повернення одержувачами грантової підтримки коштів за порушення умов договору; вдосконалення ключових критеріїв, за якими здійснюється відбір проєктів; визначення основних підходів до собівартості проєкту; запровадження ефективної системи моніторингу практичного впровадження підтриманих Фондом проєктів; відбору Фондом проєктів та їх фінансування з урахуванням показників державного бюджету на середньостроковий період; підготовка пропозицій щодо запровадження грантової підтримки науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Недоліком реалізації варіанту 1 є тривалість процедур підготовки змін до нормативно-правових та інших актів України.

Варіант 2 «Вдосконалення механізму планування та ефективного використання бюджетних коштів за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» шляхом розробки пропозицій до нормативно-правових актів України та втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України нових підходів до організації і проведення конкурсів на надання грантової підтримки передбачає: врегулювання питання повноважень головного розпорядника бюджетних коштів за Національним фондом досліджень України; визначення керівного органу управління та передбачення чітких механізмів взаємодії органів управління Національного фонду досліджень України з органами виконавчої влади України; розробку пропозицій та ініціювання в установленому порядку відповідні зміни до Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1007. Недоліком реалізації варіанту 2 є тривалість процедур

підготовки змін до нормативно-правових та інших актів України та втілення в операційну діяльність Національного фонду досліджень України цих змін.

Основні завдання варіанту 3 «Підвищення ефективності планування та використання Національними фондом досліджень України бюджетних коштів для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» є: вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює питання організації і проведення Національним фондом досліджень України конкурсів на надання грантової підтримки (із врахуванням пропозицій за 1 і 2 варіантами); розробка заходів з удосконалення підходів до планування видатків за КПКВК 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

Заходи, які необхідно здійснити для виконання завдань варіанту 3:

1. Для забезпечення раціональності та ефективності планування та використання бюджетних коштів, які спрямовує Фонд для грантової підтримки проєктів, внести до нормативних актів, що регулюють діяльність НФДУ, зміни щодо: дотримання Фондом орієнтовних граничних показників видатків бюджету на середньостроковий період під час прийняття рішення про фінансування наукових проєктів; удосконалення процедури повернення бюджетних коштів грантоотримувачами у випадку порушення законодавства або істотних порушень умов договорів про надання грантової підтримки; визначення основних підходів до собівартості проєкту; нормативне забезпечення механізму моніторингу практичного впровадження підтриманих Фондом проєктів; внесення НФДУ до переліку надавачів бюджетних грантів.

2. Доопрацювати питання можливості надання Фонду статусу головного розпорядника бюджетних коштів для усунення наявної правової колізії (проведення консультацій із заінтересованими сторонами, юридичних консультацій, правової експертизи). За результатами доопрацювання розробити та подати в установленому порядку на погодження відповідні зміни до нормативно-правових актів.

3. Науковій раді НФДУ визначити перелік ключових критеріїв, за якими здійснюється відбір проєктів, з орієнтацією на реальні потреби суспільства та економіки із врахуванням відповідних положень права ЄС.

Зважаючи на сформовані висновки та результати проведеного аналізу, пропозиції щодо досягнення цілі огляду витрат, оптимальним варіантом для досягнення цілі огляду витрат підтримано варіант № 3 «Підвищення ефективності планування та використання Національними фондом досліджень України бюджетних коштів для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок».

Вказане рішення було схвалене більшістю голосів членів робочої групи на засіданні, яке відбулося 22 листопада 2024 року.

V. Окремі позиції членів робочої групи

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.04.2024 №348-р «Про проведення у 2024 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» сферою проведення огляду витрат державного бюджету визначено науку в частині, зокрема, грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

Ціллю проведення огляду витрат державного бюджету визначено підвищення ефективності управління Національним фондом досліджень бюджетними коштами, в тому числі на надання грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

За результатами роботи відповідної робочої групи підтримано перший варіант досягнення цілі огляду витрат «Вдосконалення системи планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок», який передбачає виконання таких ключових завдань:

1. Підготовка пропозицій щодо комплексних змін до відповідних нормативно-правових актів, інших актів, які регламентують процеси організації і проведення Національним фондом досліджень конкурсів на надання грантової підтримки в частині вдосконалення механізму планування видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, підвищення ефективності використання цих коштів та внесення відповідних змін до таких актів.

2. Опрацювання питання започаткування грантової підтримки науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та прийняти відповідні управлінські рішення.

Реалізація цих завдань дозволить досягнути цілі проведення огляду витрат державного бюджету.

Ризиками реалізації третього варіанта досягнення цілі огляду витрат є:

1. Врегулювання юридичної колізії щодо визначення Національного фонду досліджень головним розпорядником бюджетних коштів.

2. Необхідність (доцільність) внесення змін до Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1007, в частині надання Національним фондом досліджень грантової підтримки за всіма напрямками, що визначені статтею 51 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Голова робочої групи

Денис КУРБАТОВ

Члени робочої групи:

Григорій МОЗОЛЕВИЧ

Людмила ВОЗНЕНКО

Віктор ДЕМЧЕНКО

Сергій ДЗЯДЕВИЧ

Олексій КОЛЕЖУК

Андрій КУЗНЕЦОВ

Олександр ОВЕРЧУК

Віталій ПАСІЧНИК

Зоя ПЕТРЕНКО

Віктор СТРЕЛЬЧУК

Аліса СУХІХ

Василь ОРИЩУК

окремлю

окремлю

окремлю

окрема позиція (р.ІІ)

Члени робочої групи:

Григорій МОЗОЛЕВИЧ

Людмила ВОЗНЕНКО

Віктор ДЕМЧЕНКО

Сергій ДЗЯДЕВИЧ

Олексій КОЛЕЖУК

Андрій КУЗНЕЦОВ

Олександр ОВЕРЧУК

Віталій ПАСІЧНИК

Зоя ПЕТРЕНКО

Віктор СТРЕЛЬЧУК

Аліса СУХІХ

Василь ОРИЩУК

Члени робочої групи:

Григорій МОЗОЛЕВИЧ _____

Людмила ВОЗНЕНКО _____

Віктор ДЕМЧЕНКО _____

Сергій ДЗЯДЕВИЧ _____

Олексій КОЛЕЖУК Alexei Koleshnik

Андрій КУЗНЕЦОВ _____

Олександр ОВЕРЧУК _____

Віталій ПАСІЧНИК _____

Зоя ПЕТРЕНКО _____

Віктор СТРЕЛЬЧУК _____

Аліса СУХІХ _____

Василь ОРИЩУК _____

Члени робочої групи:

Григорій МОЗОЛЕВИЧ

Людмила ВОЗНЕНКО

Віктор ДЕМЧЕНКО

Сергій ДЗЯДЕВИЧ

Олексій КОЛЕЖУК

Андрій КУЗНЕЦОВ

Олександр ОВЕРЧУК

Віталій ПАСІЧНИК

Зоя ПЕТРЕНКО

Віктор СТРЕЛЬЧУК

Аліса СУХІХ

Василь ОРИЩУК

**Окрема позиція
до звіту про огляд витрат державного бюджету
у сфері науки в частині грантової підтримки наукових досліджень і
науково-технічних (експериментальних) розробок**

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.04.2024 №348-р «Про проведення у 2024 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» сферою проведення огляду витрат державного бюджету визначено науку в частині, зокрема, грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

Ціллю проведення огляду витрат державного бюджету визначено підвищення ефективності управління Національним фондом досліджень бюджетними коштами, в тому числі на надання грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

За результатами роботи відповідної робочої групи підтримано перший варіант досягнення цілі огляду витрат «Вдосконалення системи планування Національними фондом досліджень України видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок», який передбачає виконання таких ключових завдань:

1. Підготовка пропозицій щодо комплексних змін до відповідних нормативно-правових актів, інших актів, які регламентують процеси організації і проведення Національним фондом досліджень конкурсів на надання грантової підтримки в частині вдосконалення механізму планування видатків державного бюджету для забезпечення грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, підвищення ефективності використання цих коштів та внесення відповідних змін до таких актів.

2. Опрацювання питання започаткування грантової підтримки науково-технічних (експериментальних) розробок відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та прийняти відповідні управлінські рішення.

Реалізація цих завдань дозволить досягнути цілі проведення огляду витрат державного бюджету.

Ризиками реалізації третього варіанта досягнення цілі огляду витрат є:

1. Врегулювання юридичної колізії щодо визначення Національного фонду досліджень головним розпорядником бюджетних коштів.

2. Необхідність (доцільність) внесення змін до Порядку використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1007, в частині надання Національним фондом досліджень грантової підтримки за всіма напрямками, що визначені статтею 51 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

**Заступник директора Департаменту
видатків бюджету гуманітарної
сфери – начальник відділу науки
Міністерства фінансів України**

Олександр ОВЕРЧУК